

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Alena Černá

Ústavní systém USA

Diplomová práce

Olomouc 2012

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Ústavní systém USA vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Praze dne 20. listopadu 2012

.....”
Alena Černá

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu prof. JUDr. Eduardu Vlčkovi, CSc., za cenné rady a připomínky a ochotný a vstřícný přístup.

Obsah

ÚVOD	5
1. BOJ ZA NEZÁVISLOST – ÚSTAVNĚPRÁVNÍ DOKUMENTY	6
1.1. BRITSKÁ KOLONIZACE	6
1.1.1. VIRGINIE	7
1.1.2. PRVNÍ VLASTNICKÁ KOLONIE - MARYLAND	8
1.1.3. NOVÁ ANGLIE	9
1.1.4. KOLONIÁLNÍ SPRÁVA	10
1.2. HISTORICKO-POLITICKÉ POZADÍ AMERICKÉ REVOLUCE	13
1.2.1. VZTAHY MATEŘSKÉ ZEMĚ A KOLONIÍ	13
1.2.2. PRVNÍ KONTINENTÁLNÍ KONGRES	15
1.2.3. DRUHÝ KONTINENTÁLNÍ KONGRES	17
1.3. VYHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI	18
1.3.1. DEKLARACE NEZÁVISLOSTI	19
1.3.2. ÚSTAVY AMERICKÝCH STÁTŮ	20
1.3.3. ÚSTAVA STÁTU MASSACHUSETTS	23
2. VZNIK AMERICKÉ UNIE – KONFEDERACE A JEJÍ ÚSTAVA	25
2.1. VZNIK KONFEDERACE	25
2.2. ČLÁNKY KONFEDERACE	26
2.3. DŮSLEDKY ČLÁNKŮ	29
2.4. ÚPADEK KONFEDERACE	30
3. AMERICKÁ FEDERACE A JEJÍ ÚSTAVA	32
3.1. ÚSTAVODÁRNÝ SNĚM VE FILADELFII	32
3.1.1. VIRGINSKÝ NÁVRH	33
3.1.2. PLÁN NEW JERSEY A VELKÝ KOMPROMIS	34
3.2. ÚSTAVA SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH	36
3.2.1. ZÁKLADNÍ PRINCIPY ÚSTAVY	36
3.2.2. PODOBA ÚSTAVY	38
3.2.3. MOC ZÁKONODÁRNÁ	39
3.2.4. MOC VÝKONNÁ	41
3.2.5. MOC SOUDNÍ	44
4. ZMĚNY ÚSTAVY USA	45
4.1. PRVNÍ CYKLUS OPRAV – BILL OF RIGHTS	45
4.2. DRUHÝ CYKLUS OPRAV	47
4.3. TŘETÍ CYKLUS OPRAV	49
ZÁVĚR	51
BIBLIOGRAFIE	54
RESUMÉ	56
KLÍČOVÁ SLOVA	57

Úvod

Spojené státy americké patří v současnosti nesporně k nejrozvinutějším a nejmocnějším státům. Svou ekonomickou a politickou silou nepopíratelně ovlivňují dění v celém světě. Snad na žádnou jinou zemi nepohlížejí ostatní státy světa s takovým respektem a obdivem jako právě na ně. Je to nejenom jejich výborně fungující hospodářství a politický systém, ale zcela nepochybně i náboženská snášenlivost, rasová tolerance či úcta k základním lidským právům, které jsou vzorem pro ostatní svět. Směle bychom tak mohly Spojené státy americké přiřadit ke státům, jejichž demokracie je nejvyspělejší na světě.

Takové velmocenské postavení Spojených států amerických muselo být samozřejmě umožněno i jejich ústavním vývojem. Je to právě Ústava Spojených států z roku 1787, která je považována za jednu z nejstarších psaných a dosud platných ústav na světě. I z toho je zřejmé, o jak velkolepé dílo musí jít. Jeho tvůrci ani nemohli tušit, že půjde další stovky let o jeden z nejvýznamnějších a nejvlivnějších politických dokumentů světa. O její jedinečnosti zřejmě vypovídá i fakt, že zhruba za dvě stě let, po které je v platnosti, byla minimálně měněna či doplňována.

Ráda bych se tak ve své diplomové práci zaměřila zejména na historicko-politické okolnosti, které umožnily americkým ústavodárcům sepsat dílo takového významu. K tomu je však nepochybně nutné věnovat pozornost i důvodům, které vedly severoamerické kolonie Velké Británie k tomu, aby zpřetrhaly svazky se svou mateřskou zemí a osamostatnily se, což umožnilo jejich následný nezávislý vývoj. Proto se ve své práci budu zabývat už nejstarším koloniálním obdobím, bojem anglických kolonií o nezávislost a následně už samotnému americkému ústavnímu vývoji, v rámci něhož se budu soustředit zejména na Články Konfederace, tedy první ústavu Spojených států amerických vůbec, na její nedostatky, které vedly Američany k sepsání ústavy nové, na národní ústavy jednotlivých amerických států, a dále pak už samotné Ústavě Spojených států amerických z roku 1787, která platí dodnes.

V části své diplomové práce věnované současné Ústavě Spojených států bych se pak spíše zaměřila na důvody, pro které její tvůrci u jednotlivých sporných otázek vždy zvolili to které řešení jako konečné a nejvhodnější, nikoliv – a to zejména s ohledem na omezený rozsah diplomové práce – na podrobný popis soudobého ústavního systému Spojených států amerických.

1. Boj za nezávislost – ústavněprávní dokumenty

1.1. Britská kolonizace

Přestože bylo území Severní Ameriky obýváno lidmi již dříve, lze za jeden z nejzásadnějších okamžiků v historii Ameriky považovat rok 1492. V říjnu tohoto roku janovský mořeplavec Kolumbus dospěl, a to ve snaze zkrátit si cestu do Indie, k jejím břehům, aniž by tušil, že o Indii nejde. Kolumbův objev, který inicioval další plavby směřující k břehům Severní Ameriky, tak lze v konečném důsledku považovat za počátek americké kolonizace.¹

Britská kolonizace, která měla pro budoucí vývoj Severní Ameriky největší význam, začala v porovnání s kolonizací ostatních velmocí déle. I přesto, že první pokusy o osídlování Severní Ameriky Anglií se uskutečnily již předtím², byla to až porážka španělské Armady roku 1588, jež umožnila britské říši se na kolonizaci v plné míře soustředit. K tomu pak následně přispěl i mír, který roku 1604 uzavřel se Španělskem Alžbětina nástupce Stuartovec Jakub I.³

Zakládání anglických kolonií v Severní Americe bylo nejdříve soukromého charakteru. Byly to jednotlivé obchodní společnosti či podnikatelské skupiny, které přijaly nesnadný úkol, a na základě královských výsadních listin se vydaly k břehům Nového světa, aby zde založily nová sídla a zejména zde zbohatly. Angažovanost obchodních společností v procesu kolonizace byla logickým vyústěním, neboť tyto společnosti zprostředkovávaly jednotlivcům, kteří – s ohledem na nutnost vynaložit velké náklady při zakládání jednotlivých osad – nebyli založení kolonie schopni realizovat sami, možnost se za tímto účelem společně sdružit a spolufinancovat její.⁴

Většina prvních výprav směřujících do Nového světa se sem vydávala s vidinou rychlého zbohatnutí – ať už díky nálezů zlata nebo obchodu se zdejšími, pro Evropu dosud neznámými či vzácnými, surovinami. Ti ostatní, které poklady nového kontinentu nezajímaly,

¹ MERTL, Adolf. *Nástin dějin Spojených států amerických*. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1948, s. 22-23.

² Už roku 1496 byla Benátčanovi G. Cabotovi udělena králem Jindřichem VII. výsadní listina, na základě níž měl objevovat a nabývat do vlastnictví země dosud neobydlené křesťany. Cabot tak již roku 1497 objevil při své výpravě zemi dnes nazývanou Newfoundland, kterou tak jménem krále získal do anglického vlastnictví. Roku 1584 pak připlula k severoamerickým břehům první svým významem zásadní britská kolonizační výprava, která zde založila první britskou osadu nazvanou Virginia na počest královny Alžběty. (MERTL, Adolf. *Nástin dějin...*, s. 32-32.)

³ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 32. RAKOVÁ, Svatava. *Americké kolonie v Severní Americe v 17. století*. Praha: Historický ústav AV ČR, 1997, s. 33.

⁴ MERTL, Adolf. *Nástin dějin...*, s.38.

pak měli za cíl nalézt jinou, rychlejší a kratší cestu do Asie. Ani v jednom případě se však nedá říci, že by se předchozí očekávání těchto výprav naplnila. Neuskutečněné touhy prvních výprav směřujících do Nového světa tak měly za následek, že v 17. století představovala hlavní vlnu anglické kolonizace emigrace, jejíž příčinou byla náboženská intolerance v britské říši – množství lidí tak přicházelo do Nového světa s vidinou svobody pro svá vyznání. Avšak narozdíl od ziskuchtivých hledačů zlata měli tito lidé v úmyslu v Novém světě zůstat natrvalo a žít tu svobodně podle vlastních představ. Největším bohatstvím, které mohl Nový svět nově přichozím nabídnout, se tak nakonec stala sama americká půda.⁵

Ještě než v Anglii vypukla občanská válka⁶, založili Angličané v Severní Americe dvě významné kolonie – Virginii a Maryland – nedaleko zátoky Chesapeake. Druhým ohniskem rané britské kolonizace se pak stala oblast Nové Anglie, kde do poloviny 17. století vzniklo několik dalších kolonií, zejména puritánského charakteru. Do roku 1732, kdy byla založena poslední z anglických kolonií – Georgie – se pak počet kolonií Británie v Severní Americe ustálil na třinácti.⁷

1.1.1. Virginie

Roku 1606 byla anglickými podnikateli založena Virginská akciová společnost, které byl téhož roku Jakubem I. vydán patent opravňující společnost k založení dvou amerických osad. Už následujícího roku se jedné z výprav společnosti podařilo připlout až k břehům Nového světa – do Virginie, a založit zde malou osadu pojmenovanou Jamestown.⁸

Po dlouhou dobu byla budoucí existence Virginie, která byla kolonií typicky obchodního charakteru, nejistá, neboť počet zdejších přistěhovalců ani po uplynutí několika desetiletí nepřesahoval jeden tisíc. Bylo třeba přijmout opatření, která by zajistila, aby návraty těch z nich, jimž se ve Virginii nesplnila vytoužená očekávání, do Anglie nebyly tak časté. Zásadní změnu přineslo až opatření související s pozemkovou politikou – systém půdních přidělů jednotlivcům, na základě něhož nastal příliv nových pracovních sil, které do Virginie

⁵ RAKOVÁ, Svatava, OPATRŇÝ, Josef. *USA*. Praha: Nakladatelství Libri, 2003, s. 14-15.

⁶ Občanská válka v Anglii byla konfliktem odehrávajícím se mezi britskými parlamentaristy na straně jedné a rojalisty na straně druhé mezi roky 1642 a 1648. (SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*, s. 420-421)

⁷ RAKOVÁ, OPATRŇÝ: *USA*, s. 13-14, 51-52.

⁸ Tamtéž, s. 14-15.

táhla vidina získat do vlastnictví půdu, neboť nabýt půdu v domovské Anglii nebylo téměř možné.⁹

Důležitým dokumentem, který měl velký význam pro organizaci kolonie, byly zprvu tzv. *Články*. Ty v podstatě představovaly královny instrukce a nařízení jak kolonii spravovat. Zřizovaly pro Virginii tzv. královskou radu, která měla na život v kolonii nemalý vliv – dosazovala do funkce vrcholné orgány zdejších koloniálních správ nazývané rezidenční rady, jimž příslušela moc zákonodárná, výkonná i soudní, a udělovala jim pokyny, které měly být co nejvíce v souladu s anglickým zvykovým právem. Je třeba poukázat na to, že již od této chvíle se Británie snažila alespoň částečně prostřednictvím různých opatření zabránit koloniím v jejich případném úsilí o osamostatnění – vzpoury, odpírání poddanství králi, různá pobuřování a rebelie měly být trestány smrtí.¹⁰

Později, přijetím druhé charty Virginské společnosti, došlo ve Virginii k zavedení funkce guvernéra jako první trvalé koloniální správní instituce. Guvernérům náležela veškerá moc výkonná, zákonodárná i soudní. Spolu s výše zmíněnou změnou pozemkové politiky však došlo k jedné významné události – roku 1619 se ve Virginii sešlo poprvé zákonodárné shromáždění, zvolené přímo osadníky, které hájilo jejich vlastní zájmy, a to jak proti vůli londýnského vedení Virginské společnosti, tak později i proti vůli samotné Anglie. Zanedlouho poté pak začaly být shromážděním schválovány i první vlastní zákony Virginie.¹¹

Roku 1624 však Anglie zrušila chartu Virginské společnosti a Virginie se tak stala kolonií královskou.

1.1.2. První vlastnická kolonie - Maryland

Byť byly Virginie i Maryland obě britskými koloniemi 17. století, lze mezi nimi spatřovat velký rozdíl. Jak již bylo výše zmíněno, Virginie vznikla prvotní kolonizací obchodníků, kteří spatřovali v Novém světě naději rychlého zbohatnutí. Maryland se však v tomto od Virginie liší, když vzniká jako samostatná kolonie z území, které bylo doposud součástí právě samotné Virginie. Tato část Virginie byla udělena Karlem I. siru Georgi Calvertovi, anglickému politikovi známému pro svou konverzi ke katolictví, který byl současně s tím jmenován baronem Baltimorem. Také díky přízni Karla I., kterou k

⁹ RAKOVÁ: *Americké kolonie...*, s.47-48.

¹⁰ Tamtéž, s. 37.

¹¹ Tamtéž, s. 48-50.

Baltimorovi choval, obsahovala zakládací listina Marylandu neobyčejně široké pravomoce, jimiž Baltimor disponoval.¹²

Ačkoliv měl sám Baltimore v rukou veškerou správu, soudnictví a vojenství, byla zdejší osadníkům zaručena anglickými zákony stejná práva, jichž požívali poddaní v Anglii. Mimo to bylo do budoucna naplánováno i zřízení zákonodárného sboru, který se prvně sešel již v roce 1635. O několik let později už byl zdejší sněm schopen na základě své zákonodárné iniciativy podávat a prosazovat své návrhy stejně urputně jako samotní nástupci lorda Baltimora – Calvertové.¹³

V počátcích sice bylo možné Maryland svým charakterem přirovnat k několika kvazifeudálním panstvím, pro něž byly charakteristické poddanské vztahy včetně všech povinností vůči pánovi, později se však, a to zejména s ohledem na vyvíjející se zdejší zastupitelskou demokracii, začal Maryland podobat Virginii založené na vlastním, svobodném hospodaření zdejších farmářů. Obě kolonie už od počátku bojovaly o svou existenci. I přesto se postupem času podařilo koloniím vytvořit a upevnit svou vnitřní samosprávu a za pomoci soukromých pozemkových přidělů dosáhnout i hospodářské prosperity. Ta vyplývala zejména z pěstování tabáku, který se s úspěchem začal vyvážet i do Anglie a stal se pro kolonie zdrojem bohatství.¹⁴

1.1.3. Nová Anglie

Kolonizace Nového světa představovala vhodnou příležitost i pro další skupinu obyvatel Anglie, puritány¹⁵, jejichž část se rozhodla svou nespokojenost s náboženskou situací v Anglii řešit odchodem ze země. Aby se dostali do vysněného Nového světa, kde by založili svou vlastní samosprávnou kolonii, účastnili se roku 1620 jedné z výprav virginské společnosti, která směřovala k břehům Severní Ameriky. Dnešní Nová Anglie, kraj, kde se puritáni usadili, představovala vedle Virginie druhou nejvýznamnější oblast anglické kolonizace. Nový Plymouth – jak se nazývala jejich zdejší první kolonie – měl být kolonií blížící se ideálu biblické obce. Její správa se odlišovala od jiných kolonií, neboť to byli přímo

¹² MERTL: *Nástin dějin...*, s. 42. RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s.16.

¹³ RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s. 16-17.

¹⁴ Tamtéž, s. 17-18.

¹⁵ Puritáni byli původně členy náboženské obce Scrooby v anglickém Nottinghamshire. Šlo o separatisty, kteří měli za to, že náboženská obec nemůže vzniknout jinak, než nenucenou dohodou svých členů. I proto byli v Anglii pronásledováni. (MERTL: *Nástin dějin...*, s. 47.)

puritáni, kteří se sami ujali nejen správních úřadů, jež do této chvíle byly u ostatních kolonií v rukou samotné Koruny, ale i zákonodárství.¹⁶

O několik let později vedle Plymouthu vznikla vlivem činnosti Massachusettské akciové společnosti ještě druhá puritánská osada – Massachusetts. Oproti ostatním obchodním společnostem, které se dosud podílely na kolonizaci Severní Ameriky, měla ta Massachusettská jednu důležitou výhodu – nebylo totiž určeno, že musí stejně jako všechny ostatní společnosti zasedat v Anglii. Sídlo Massachusettské společnosti tak bylo umístěno přímo do Nové Anglie, která skýtala společnosti ochranu před královými zásahy.¹⁷

V oblasti dnešní Nové Anglie byly postupem doby založeny ještě další kolonie – mezi nimi i Connecticut, na jehož *Základní příkazy (Fundamental Orders)* z roku 1639, vymezující krom jiného hlavně zásady voleb do zdejšího zákonodárského sboru, je nahlíženo jako na vůbec první ústavu Ameriky.¹⁸

Až do roku 1660 to byla právě osada Massachusetts, která měla mezi ostatními koloniemi v Nové Anglii nejvýznamnější postavení. I sami massachusettsští si však byli vědomi vyvstávající potřeby vzájemné kooperace s ostatními puritánskými koloniemi. Tento fakt, podpořený rizikem plynoucím z indiánské blízkosti, byl roku 1643 podnětem k vytvoření konfederace pojmenované “*The United Colonies of England*”, jejíž existence mimo jiné vyvažovala postavení slabších kolonií vůči Massachusettsu.¹⁹

1.1.4. Koloniální správa

Anglický koloniální systém tedy nebyl jednotný. V podstatě existovaly dva základní typy kolonií – kolonie korporáční a provincie. Výsadou prvních z obou typů (mezi něž bylo možné řadit zpočátku i Massachusetts²⁰, dále pak Rhode Island a Connecticut) bylo, že své úředníky volily víceméně samostatně, tedy bez toho, aby jim anglická vláda do obsazování úřadů významně zasahovala. U provincií bylo třeba rozlišovat mezi provinciemi královskými (Virginia, Carolina, New Hampshire, Vermont, New Jersey a Georgia) a provinciemi vlastnickými (Maryland, Pennsylvania a Delaware), jejichž charty přiznávaly jejich

¹⁶ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 45-49. RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s. 19-20.

¹⁷ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 50.

¹⁸ NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984, s. 24.

¹⁹ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 57-59.

²⁰ Po roce 1691 se Massachusetts stal kolonií královskou mající svou vlastní chartu. (ELSON, H.W. *History of the United States of America*. New York: The MacMillan Company, 1904, Chapter X. [online] Dostupné z: <http://www.usahistory.info/colonial/government.html#1> [cit. dne 4. 5. 2012])

vlastníkům vcelku rozsáhlé pravomoci, které však – jak se v průběhu času ukázalo – nebylo možné vždy snadno či nezávisle vykonávat. Provincie královské naopak zpravidla svou chartu neměly (výjimku představoval Massachusetts). Správu v nich prováděl guvernér jako králův zástupce, a to v souladu s pokyny samotné Koruny. Proto také právě tyto kolonie v největší míře podléhaly mateřské zemi.²¹

Přesto, že jednotlivé anglické kolonie byly zakládány různě a navzájem byly mnohé z nich velmi odlišné, všechny byly součástí britské říše. Všichni jejich obyvatelé, poddaní anglického krále, tak měli v zásadě stejná práva jako Angličané žijící v domovské zemi, neboť i pro ně platila Magna Charta a anglické obyčejové právo. Už od počátku existence jednotlivých kolonií však zdejší osadníci nebyli ke způsobu koloniální samosprávy lhostejní a postupně se začali na správě kolonií podílet. Vedle sněmovny zástupců ve Virginii, jež zde požívala silného postavení, vznikl lidový zákonodárný sněm brzy i v Massachusetts, kde plně převzal zákonodárnou moc roku 1634. Massachusetts se tak poté stal puritánskou republikou, jejíž osud byl po dobu několika následujících desítek let zcela v rukou zdejších zákonodárců.²²

Na rozdíl od Británie, jež vždy postrádala psanou ústavu, to byly právě kolonie, které si na psané ústavy naopak potrpěly, neboť prostřednictvím nich byly zaručovány jejich svobody. Jak již bylo výše zmíněno, byly to connecticutské tzv. *Základní příkazy* (také články), které lze považovat za první psanou ústavu amerického lidu. Roku 1662 byla poté, co došlo k restauraci Stuartů, Korunou vydána nová connecticutská ústava. Ve značné míře byla i tato demokratická, neboť opravňovala connecticutský lid k samovládě. V ní byl omezen pouze jednou podmínkou – všechny zdejší zákony musely být v souladu se zákony Koruny. Vedle Connecticutu, který se tak stal malou republikou v jinak rozsáhlé britské říši, stihl podobně příznivý osud i Rhode Island, jehož nová ústava z roku 1663 z něj učinila taktéž republiku řídicí se vlastními zákony.²³

Oba tyto státy si pak podržely samostatné postavení i po roce 1700, kdy byl postupně ve většině kolonií zaveden jednotný systém samosprávy, opírající se o guvernéra, a to vždy Angličana hájícího zájmy Koruny, nebo vlastníka, a o radu, jež se naopak téměř pravidelně skládala z Američanů a představovala zárodek později vzniklé horní komory parlamentu. Ve všech koloniích pak byly zákony navrhovány v nedávné minulosti vzniklými sněmovnami

²¹ McLAUGHLIN, Andrew C. *A Constitutional History of the United States*. New York: D. Appleton-Century Company, 1936., Chapter II. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 4. 5. 2012]

²² NEVINS, Allan, COMMANGER, Henry Steele. *Dějiny Spojených států: pocket history of the United states*. Klatovy: AMLYN, 1994, s.19.

²³ Tamtéž, s. 20-21.

zástupců, jež naopak reprezentovaly zdejší lid, a proto byly také téměř permanentně ve sporu se zdejšími guvernéry, kteří však měli v těchto sporech podporu rady. Po tzv. *sedmileté válce*²⁴ pak mocenský vliv guvernérů zeslábl.²⁵

Jak již bylo uvedeno, zakládání anglických kolonií v Severní Americe bylo zpočátku záležitostí soukromou. Anglická vláda se přímo nepodílela na založení žádné z anglických kolonií, a to s výjimkou Georgie. Veškerá oprávnění související s kolonizací vláda svěřila zprvu do rukou obchodním společnostem, od nichž se očekávalo, že budou sídlit v Angii a budou tak pod kontrolou zdejší vlády. To, že král svěřil svou svrchovanost při osídlování Nového světa obchodním společnostem, však mělo za následek, že kolonizace po dlouhou dobu probíhala bez toho, aby nad ní anglická vláda uplatňovala významnější kontrolu a kolonie se v prvních fázích svého formování vyvíjely tak, jak to vyžadovaly okolnosti, nikoliv anglická vláda.²⁶

Samospráva anglických kolonií byla do značné míry během 17. století umožněna i tím, že v Anglii po dlouhou dobu existoval spor mezi Stuartovci a parlamentem. Tento konflikt Anglii až příliš zaměstnával a v podstatě jí neumožnil provádět koloniální politiku tak, jak by bylo třeba. V době Cromwellovského protektorátu pak nebyla situace v koloniích mateřskou zemí kontrolována téměř vůbec. Až po stuartovské restauraci, tedy až po roce 1660, kdy nastoupil na anglický trůn Karel II., začala Anglie svou správu ve svých zámořských enklávách postupně upevňovat.²⁷

Zvýšený zájem Anglie o kolonie byl ke konci 17. století už evidentní. Roku 1684 Massachusetts pozbyl svou dosavadní chartu a na základě nově přijaté charty z roku 1691 se stal kolonií královskou. Nebyl však sám. Zanedlouho poté jej následovaly New York, New Jersey a Carolina. Na konci koloniální éry tak převažovaly mezi koloniemi kolonie královské, jejichž počet se ustálil na sedmi.²⁸

²⁴ Tzv. *sedmiletá válka* byla rozsáhlým konfliktem evropských mocností – Velkou Británií a Pruskem stojícími na straně jedné a Rakouskem, Ruskem, Francií, Španělskem a Švédskem na straně druhé - odehrávající se mezi roky 1756–1763.

²⁵ NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 21.

²⁶ OLSON, Keith W. a kol. *An Outline of American History*. Washington: United States Information Agency, 1994. s.16-17.

²⁷ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny Spojených Států Amerických*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 58.

²⁸ ELSON: *History of The United States of America*. Chapter X. [online] Dostupné z: <http://www.usahistory.info/colonial/government.html#1> [cit. dne 5.5.2012]

1.2. Historicko-politické pozadí americké revoluce

1.2.1. Vztahy mateřské země a kolonií

Už od dob O. Cromwella Anglie uplatňovala v hospodářské politice vůči koloniím zásady merkantilismu.²⁹ Po svém nástupu na trůn Karel II. zčásti navázal na svého předchůdce Cromwella, když doktrínu merkantilismu přijal za vlastní. Postupně tak byly vydávány další tzv. plavební zákony³⁰, jejichž cílem bylo zlepšit anglický obchod a zajistit Anglii větší zisk. Takováto podpora byla sice nesporně ve prospěch mateřské země, jejím americkým koloniím však působila jen problémy. A tak se stalo běžnou záležitostí, že v praxi byla navigační akta obcházena.³¹

Po roce 1688, kdy došlo v Anglii k tzv. *slavné revoluci*³², postavení anglických panovníků velmi oslabilo. Skutečnou moc v říši tak převzal anglický parlament, jehož kroky v koloniální politice stále více omezovaly koloniální obchod. Kromě navigačních akt byla postupem doby přijímána další opatření, která měla v podstatě jeden hlavní cíl – bránit koloniím v rozvoji.³³

Byť v koloniích v důsledku takové politiky napětí vzrůstalo, rozpory mezi Anglií a jejími zámořskými enklávami vyvrcholily až po *sedmileté válce*, která Anglii finančně značně vyčerpala. Na výsluní se tak opět dostal problém, který Anglie nebyla už po delší dobu schopna vyřešit – totiž jak zajistit, aby státní pokladna nezela prázdnotou. Požadavky na větší výdaje s sebou navíc přinesla i potřeba zajistit nová americká území, jež Anglie v rámci *sedmileté války* získala, před útoky indiánských kmenů, které se snažily území, jež ztratily, získat zpět. To bylo také důvodem, proč Anglie přitvrdila vůči svým koloniím i v daňové a

²⁹ Merkantilismus je jednou z ekonomických teorií, podle níž je základem ekonomiky zahraniční obchod. Za vlády O. Cromwella byly vydány první tzv. plavební zákony (nebo-li navigační akta), podle nichž muselo být všechno zboží, které směřovalo do Anglie či jejích zámořských enkláv, dováženo výhradně na anglických lodích. (DVORÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké: Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 32.)

³⁰ Např. v roce 1660 vydaný akt již dříve zavedené podmínky zpřísnil, a navíc i zakazoval, aby se určité vyjmenované druhy zboží (jako např. tabák, cukr či vlna) vyvážely z kolonií do jiných zemí než do Anglie. Zákon přijatý roku 1663 pak stanovil, aby veškeré zboží dovážené do anglických kolonií zejména z Evropy bylo nejdříve dovezeno do Anglie a bylo za něj v Anglii zapláceno clo. (ELSON: *History of The United States of America*, Chapter X. [online] Dostupné z: <http://www.usahistory.info/colonial/Navigation-Acts.html> [cit. 5.5.2012])

³¹ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 66-67.

³² Při tzv. *slavné revoluci* došlo ke svržení katolického Jakuba II. z anglického trůnu, a to spojenými silami parlamentaristů a armádou vedenou Vilémem Oranžským, který poté nastoupil na trůn namísto Jakuba II. Díky *slavné revoluci* se z Anglie stala parlamentní monarchie. (SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 430-431.)

³³ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 77.

celní politice – dle názoru anglické vlády totiž bylo v zájmu hlavně samotných kolonistů, aby byla zajištěna obrana na americkém kontinentě. A proto bylo třeba, aby se právě kolonisté začali ve větší míře finančně podílet na jejím zabezpečení.³⁴ Nově přijímané zákony – mezi nimiž lze zmínit např. cukerní zákon z roku 1764, který zaváděl dovozní clo na různé zboží dovážené do kolonií a stanovil tvrdší podmínky celní kontroly – měly za následek, že koloniím poklesl objem jejich obchodu s ostrovy v Karibiku až o 4/5. V nedobré hospodářské situaci pak koloniím roku 1765 zasadil další ránu zákon o kolkovném, vztahující se na veškeré tiskoviny.³⁵ Ten předpokládal pokrytí části nákladů spojených s udržováním koloniálního vojska tvořeného Angličany, kteří na americké půdě po sedmileté válce zůstali, právě výnosy z kolkovného.³⁶

V říjnu roku 1765 se na základě výzvy massachusettského zastupitelského sboru sešli delegáti devíti amerických kolonií v New Yorku, aby společně zvážili dopad zákona o kolkovném. Šlo v podstatě o první kongres svolaný z iniciativy samotných kolonistů, jehož snahou bylo mobilizovat koloniální odpor proti krokům anglického parlamentu, kterými se nadmíru vměšoval do koloniálních záležitostí, zejména do jejich daňové autonomie. Po dlouhých debatách bylo všeobecně přijato zásadní stanovisko – nadále již nebyli kolonisté ochotni snášet uvalování daní a cel parlamentem, v němž ani nemají své zastoupení. Zákon o kolkovném byl kongresem označen za akt, jehož smyslem bylo účelově zasahovat do práv a svobod kolonistů. Pobouření amerických osadníků Korunu zaskočilo až tak, že zákon o kolkovném nakonec zrušila.³⁷

Mezitím část nespokojených obyvatel řešila vyostřenou situaci odchodem z kolonií. Protože po *sedmileté válce* už neexistovalo nebezpečí hrožící ze strany francouzských kolonií, usazovali se tito nespokojenci, doprovázeni novými přistěhovalci, pro něž už nebyl v koloniích dostatek místa, stále více na územích položených západně od starých kolonií, po válce opuštěných Francií. Byť část koloniální společnosti – a to zejména farmáři a plantážníci – spatřovala v rozsáhlých a úrodných oblastech za Appalačským pohořím, které byly nově na dosah, mnohá očekávání, londýnská vláda ze strachu z možných konfliktů s domorodými kmeny usazenými dále ve vnitrozemí kolonistům povolila, aby se usadili jen ve třech nových oblastech. Zbytek rozlehlého západu pak měl zůstat Indiánům a území, nacházející se západně

³⁴ DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 34-35.

³⁵ Zákon o kolkovném zaváděl do praxe kolky, které musely být vylepovány nejen na noviny, časopisy a podobně, ale i na veškeré právní dokumenty jako například nájemní smlouvy, koncese, dlužní úpisy či celní potvrzení. Kolky musely být paradoxně nalepovány i na hrací karty a kostky. (TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 76.)

³⁶ NAVRÁTIL: *Stručné dějiny USA*, s. 50-52.

³⁷ OLSON, Keith W. a kol.: *An outline of...*, s. 27-29. RAKOVÁ, OPATRŇÝ: *USA*, s. 79-81.

od hraniční linie vytyčené proklamací vlády z roku 1763, tak nesmělo být kolonisty navzdory jejich nevoli osidlováno.³⁸

Anglie v rázné politice vůči svým koloniím nepřestala ani později. Poté, co se ministerským předsedou stal Charles Townshend, byla další dílčí cla uvalena na zboží, které do kolonií směřovalo z mateřské země. V koloniích se brzy nato jako reakce zvedly vlny odporu, podporované bojkotem anglického zboží.³⁹

Pomyslnou poslední kapku pro kolonisty představoval roku 1773 přijatý zákon o čaji, na základě něhož měl být čaj dovážený do kolonií Východoindickou společností levnější než v Anglii. Narozdíl od vděku, který Londýn za toto “vstřícné” opatření předpokládal, byla ale reakce amerických obchodníků úplně jiná. Podle nich šlo pouze o snahu britské vlády získat si levným čajem loajalitu kolonií. Reakce pobouřených koloniálních vlastenců tak na sebe nenechala dlouho čekat, a když zanedlouhou poté dorazily do bostonského přístavu první lodě přivázející čaj, skupina mužů přestrojených za Indiány vyklopila celý jejich náklad do moře.⁴⁰

Otřesený anglický parlament, který zprvu ani nedovedl pochopit rozezlenost obyvatel kolonií, jako odezvu na tento akt přijal tzv. donucovací zákony. Na základě nich bylo vůči kolonii Massachusetts zavedeno několik represivních opatření, z nichž největší zásah do zdejší samosprávy představovalo zrušení massachusettské ústavy. Schválení donucovacích zákonů americké kolonie ještě více utvrdilo v názoru, že úmyslem Koruny je dostat všechny kolonie pod svou výlučnou moc.⁴¹

1.2.2. První kontinentální kongres

Opatření zavedená v Massachusetts z vůle Londýna prostřednictvím tzv. donucujících zákonů měla za následek, že se nejen v samotném Bostonu, ale i v ostatních koloniích vzedmula vůči anglické vládě vlna odporu. Na různých protestních akcích se scházeli rozčarovaní kolonisté, kteří se čím dál tím více cítili jako Američané, nikoli už jako příslušníci britské říše. Do čela jednotlivých hnutí se postupně začali dostávat radikálové. Ve Virginii se roku 1774 sešel zdejší sněm, jehož výsledkem byla výzva, aby se do budoucna

³⁸ RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s. 79-80.

³⁹ DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 37, 38.

⁴⁰ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 84 – 86.

⁴¹ RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s. 84.

konal kongres zástupců kolonií, na němž by byl naplánován společný postup kolonií vůči metropoli.⁴²

5. září roku 1774 se pak ve Filadelfii skutečně sešel tzv. první kontinentální kongres, jehož úkol byl nelehký. Bylo zřejmé, že se kolonie musejí dohodnout na jednotném postupu, který by britskou vládu přiměl k ústupkům. Zároveň však bylo třeba dát pozor na to, aby kroky kolonií nebyly až příliš radikální a nevyvolaly zděšení u umírněných obyvatel kolonií.⁴³

I přestože se měl podle názoru většiny delegátů první kontinentální kongres nést v umírněném duchu, horlivost méně početných radikálů se na něm nakonec významně projevila. Tzv. *Suffolkskými rezolucemi*, vystavěnými na zásadě, podle níž anglický parlament není oprávněn přijímat opatření, která by byla v rozporu s ústavami jednotlivých kolonií, byly veškeré donucovací zákony prohlášeny za neplatné. Dalším významným počinem Kongresu bylo i přijetí Deklarace koloniálních práv, podle níž bylo výlučným právem kolonií spravovat své vlastní záležitosti. V pravomoci britského parlamentu bylo naopak pouze upravovat záležitosti imperiální. Snad nejvýznamnějším opatřením, přijatým prvním kontinentálním kongresem, byla tzv. Asociace (*Association*), která představovala dohodu o bojkotu anglického zboží a anglického obchodu. Radikální delegáti účastníci se kongresu měli za to, že pokud by byla Asociace jednotlivými koloniemi přijata a pevně prosazována, Anglie by plně pocítila sílu amerického hněvu.⁴⁴ Nicméně, byť byla situace velmi vážná, první kontinentální kongres ještě neměl představovat počátek skutečného rozkolu kolonií a jejich mateřské země. Dokladem toho byla i petice, jejíž zaslání králi si vymohli konzervativci a která v podstatě měla za cíl smírné urovnání celého konfliktu.⁴⁵

Jak ze strany krále – který se nechal slyšet, že kolonie v Nové Anglii proti mateřské zemi povstaly a že je proti nim nutné zakročit s cílem zjistit, zda kolonie nadále budou podléhat Británii, nebo se na ní stanou nezávislými – , tak i ze strany parlamentu však bylo ke vstřícnosti daleko. Massachusetts byl od této chvíle považován za vzbouřeneckou kolonii a vůči novoanglickým koloniím byla přijata další restriktivní opatření.⁴⁶

⁴² TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 87. RAKOVÁ, OPATRŇY: *USA*, s. 84.

⁴³ OLSON, Keith W. a kol.: *An outline of...*, s. 33.

⁴⁴ Ve všech koloniích se ukazovala snaha Asociaci v praxi uskutečňovat. V amerických městech a hrabstvích tak byl vytvořen systém výborů, které měly na provádění dohody dohlížet. Celý mechanismus zavedený Asociací měl ještě jiný zásadní význam – dokázal velmi úspěšně sjednotit americké radikály, největší odpůrce politiky mateřské země. (McLAUGHLIN, Andrew C. *A Constitutional History of...*, Chapter IX [online]. Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 8.5.2012])

⁴⁵ ELSON: *History of The United States of America*, Chapter XI. [online] Dostupné z: <http://www.usahistory.info/American-Revolution/Lexington.html> [cit. dne 8.5.2012]. McLAUGHLIN: *A Constitutional History...*, Chapter IX. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 8.5.2012]

⁴⁶ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 88.

Bylo zřejmé, že konfliktu se už nedá zabránit. Přípravy na válku byly v plném proudu. V koloniích se začalo se shromažďováním zbraní a narychlo vytvořené armádě vlastenců se zanedlouho podařilo svrhnout úřady Koruny po celé zemi. K první velké bitvě angloamerické války, která trvala déle než šest let, došlo 17. června u Bunker Hill. Přestože tato válka započala jako zápas za práva a svobody Američanů, po krátké době se změnila ve válku za nezávislost.⁴⁷

1.2.3. Druhý kontinentální kongres

Během prvních týdnů války – 10. května 1775 – se ve Filadelfii sešel druhý kontinentální kongres. I přesto, že ozbrojené akce již započaly, ještě při svém zahájení si kongres nebyl jist svým budoucím postojem, protože prvním jeho počinem bylo zaslání smířlivé *Petice olivové ratolesti* králi. Prostřednictvím ní se kongres snažil krále Jiřího III. uprosit, aby od použití ozbrojené síly upustil. Kromě toho bylo také vydáno *Prohlášení o příčinách a nutnosti sáhnout ke zbraním*, v němž měl být vysvětlen postoj Američanů, kteří by - i přestože to nebyli oni sami, kdo celý konflikt započal - byli i nadále ochotni přijmout podřízenost britské říši, kdyby však nemuseli mateřské zemi sloužit. To raději budou bojovat za své svobody. Takovéto vysvětlení však u krále neobstálo a kolonisty označil za nepřátele říše. Po tomto vyústění kongresu už nezbylo nic jiného, než se zhostit úlohy revoluční vlády, převzít moc a zajistit chod země. Do čela americké armády jmenoval George Washingtona, který se svého úkolu ujal hned po bitvě u Bunker Hill. Situace se pro Američany vyvíjela slibně a již v březnu roku 1776 měli kontinent ve svých rukou.⁴⁸

V květnu tohoto roku pak kongres přijal usnesení, které umožnilo svobodný obchod se všemi zeměmi s výjimkou Anglie. Navigační akta a spolu s nimi veškerá kontrola amerického obchodu anglickým parlamentem tak byly odsouzeny k zapomnění. Přijetí takovýchto opatření však bylo předzvěstí nevyhnutelné americké nezávislosti.⁴⁹

⁴⁷ NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 74, 80.

⁴⁸ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 91-92.

⁴⁹ McLAUGHLIN: *A Constitutional History...*, Chapter IX. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 10.5.2012]

1.3. Vyhlášení nezávislosti

Ještě když Virgiňan Henry Lee v prvních dnech měsíce června roku 1776 předložil kongresu rezoluci, podle níž by se měly kolonie odtrhnout od své mateřské země a stát se svazkem samostatných států, byly zplnomocněny svými koloniálními sněmy pro její přijetí hlasovat ze všech delegací pouze čtyři. Většina kolonií stále nebyla přesvědčena o tom, že přišel čas udělat tento poslední a neodvolatelný krok. Postupem času však sněmy jednotlivých kolonií, povzbuzeny dalšími vojenskými úspěchy, pomalu začaly své zástupce účastníci se kongresu pověřovat, aby pro vyhlášení nezávislosti hlasovali.⁵⁰

Na změnu názoru koloniálních sněmů mělo nemalý vliv i literární dílo Thomase Painea nazvané *Zdravý rozum*. Thomas Paine, neúspěšný anglický obchodník, který se roku 1774 vydal do Ameriky, měl nejdříve jiné plány. Souhra náhod ho však svedla k sepsání díla, které mělo pro americké dějiny nepopsatelný význam. Jeho pamflet nazvaný *Zdravý rozum*, který se začátkem roku 1776 začal šířit koloniemi, kritizoval Anglii za nedobré zacházení s koloniemi. Příčinu takového zacházení Paine spatřoval v samotném systému britské vlády, který byl podle Painova názoru nefunkční a jehož největším zlem byl sám monarcha. Jako nejvýše postavený říše si král mohl dovolit mnoho – v podstatě mohl fakticky ovlivňovat celé dění v zemi. Monarchistický prvek, který v britském systému vlády převážil všechny prvky demokratické, tak bylo třeba odstranit. Jako náhradu za takto disfunkční systém vlády pak Američanům Paine nabízel jiný, lepší – republiku. Prostřednictvím svého pamfletu v podstatě nabádal obyvatele kolonií, aby ve vlastním zájmu přetrhali vazby k mateřské zemi, zbavili se tyрана v podobě krále a získali tak nezávislou republikánskou vládu se všemi jejími cnotmi.⁵¹

V očích těch delegátů, kteří do této chvíle často spatřovali v králi osobu, na níž se bylo možné v nejhorších časech s nadějí obrátit, se tak mimo jiné právě působením *Zdravého rozumu* stal z britského panovníka postupem doby nenáviděný tyran.⁵²

Prvním významným počinem kongresu, který představoval důležitý krok v cestě k nezávislosti kolonií, bylo nicméně přijetí několika usnesení navržených Johnem Adamsem dne 15. května 1776. Šlo o usnesení opravňující několik kolonií k ustavení vlastních vlád nezávislých na Koruně. Některé z kolonií – například Virginie a New Jersey – této možnosti

⁵⁰ MERTL: *Nástin dějin...*, s. 94.

⁵¹ ERICH, Václav. *USA na dlani*. Třebíč: Vydavatelství Akcent, 2007, s. 32. RAKOVÁ, Svatava. *Podivná revoluce: Dlouhá cesta Američanů k nezávislosti (1763-1783)*. Praha: Nakladatelství TRITON, 2005, s. 149-151.

⁵² RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 152-153.

využily a daly tak najevo svou suverenitu.⁵³ Vše tak nezadržitelně spělo k již nevyhnutelnému konci – k prohlášení nezávislosti.

V červnu roku 1776 tak kongres pověřil sestavením prohlášení nezávislosti jeden ze dvou nově ustavených výborů, jehož členy byli mimo jiné i John Adams, Benjamin Franklin a Thomas Jefferson, jenž se později stal hlavním strůjcem *Deklarace*. Druhému z výborů pak byl svěřen neméně důležitý úkol – připravit ústavu pro konfederaci, která v budoucnu vznikne.⁵⁴

Ač o podobě textu, který Thomas Jefferson kongresu předložil, nejprve nepanovala mezi všemi účastníky kongresu shoda a skoro celá jedna čtvrtina textu musela být dodatečně vypuštěna, podařilo se konečně připojit k ostatním i podpisy zbývajících delegátů (s jednou výjimkou – zástupci New Yorku přidali svůj podpis k ostatním až později) a *Deklarace nezávislosti* byla oficiálně přijata 4. července 1776.⁵⁵

1.3.1. Deklarace nezávislosti

Prohlášení nezávislosti bylo koncipováno do tří částí. V první z nich byly zakotveny základní principy, které byly americkou společností považovány za samozřejmé, zejména že všichni lidé, kteří jsou si z přirozené podstaty rovni, jsou nadáni určitými nezadatelnými právy a že vlády v zemích jsou ustavovány k tomu, aby těmto právům poskytovaly ochranu. Druhá část *Deklarace* v sobě shrnovala činy anglického krále, jichž se v minulosti dopustil a které kolonie považovaly za nepřípustné zásahy do svých práv. Poslední pak prohlašovala kolonie za samostatné a nezávislé státy.⁵⁶

Deklarace, kterou Jefferson nepopíratelně sepsal v osvícenském duchu inspirován filozofií Johna Locka⁵⁷, poukazovala na právo na revoluci jako na základní přirozené právo lidu⁵⁸ – “... se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svou oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou. Že kdykoli počne být některá vláda ... na překážku, má lid právo ji změnit nebo

⁵³ ELSON: *History of The United States of America*. Chapter XII. [online] Dostupné z: <http://www.usahistory.info/Revolutionary-War/Declaration.html#3> [cit. dne 15.5.2012]

⁵⁴ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 161.

⁵⁵ Tamtéž s. 163-164.

⁵⁶ MARTIN, Michael, GELBER, Leonard. *The New Dictionary of American History*. New York: Philosophical Library, 1952. s. 167.

⁵⁷ Podle Lockovy filozofie mají lidé přirozená práva, která jsou svou povahou nezadatelná, a tudíž jim nemohou být nikým odňata, tedy ani žádnou vládou. Naopak, vláda, která – aby byla legitimní – musí být založena na souhlasu lidu, jemuž vládne, je povinna těmto právům poskytovat ochranu. (JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie: systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. s. 55)

⁵⁸ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 55.

*zrušit a ustavit vládu novou, která by byla založena na takových zásadách a měla svou pravomoc upravenou takovým způsobem, jak uzná lid za vhodné... Je pravda, ..., že lidé, je-li zlo snesitelné, jsou spíše nakloněni je snášet, než aby se domohli svých práv tím, že zruší životní formy, na něž si zvykli. Avšak, když dlouhá řada případů zneužití moci a skutků bezpráví, sledujících neustále tentýž cíl, svědčí o úmyslu podrobit je naprostou krutovládou, pak je jejich právem, a přímo povinností, takovou vládu svrhnout... ”⁵⁹ Jefferson tak společně s tím jasně vyjádřil základní premisu, která je pro americkou společnost posvátná dodnes a podle níž oprávněná vláda vždy nutně odvozuje svou moc od souhlasu ovládaných. Vláda nikdy nemá svou vlastní vrozenou pravomoc, ale pouze pravomoc, která na ni byla přenesena. Andrew McLaughlin tak ve svém díle považuje slovo *deriving* (odvozování) za nejdůležitější slovo celé *Deklarace*.⁶⁰*

V *Deklaraci* byly důvody pro oddělení kolonií od Británie vyjádřeny velmi jednoduše a výstižně – kromě obecných zásad uvedených v úvodu *Deklarace* obsahoval tento významný dokument hlavně výčet přestupků, jichž se král Jiří III. dopustil vůči kolonistům, respektive jichž se dopustit údajně měl – je zřejmé, že některá provinění mu vyčítaná byla ve skutečnosti jednáním parlamentu. Je otázkou, proč *Deklarace* směřovala pouze vůči králi, když to byl po dlouhou dobu i anglický parlament, který ve velké míře zasahoval do práv kolonistů. Byl to praděpodobně právě Painův *Zdravý rozum*, který v tomto smyslu sehrál určitou roli, když byl sám namířen primárně proti hlavě státu.⁶¹

Přijetím *Deklarace nezávislosti* tedy třináct amerických kolonií rozvázalo své dosavadní svazky s mateřskou zemí a stalo se tak nezávislými a vůči Británii poddanosti zbavenými samostatnými státy – Spojenými státy americkými.⁶²

1.3.2. Ústavy amerických států

Hlavní krok tedy Američané učinili. Stále však existovalo mnoho dalších úkolů, které bylo třeba splnit. Nově nastalé situaci bylo potřeba přizpůsobit celou řadu záležitostí – mezi nimi bylo zejména nutné schválit nové republikánské ústavy, aby nenastala situace právního vakua, společně s tím nastavit výkonnou moc tak, aby bez problémů nahradila dosavadní

⁵⁹ Převzato z: *Deklarace nezávislosti* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s.807-809.

⁶⁰ McLAUGHLIN: *A Constitutional History...*, Chapter X. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 16.5.2012]

⁶¹ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 164-165.

⁶² Text *Deklarace nezávislosti* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s.807-809.

britskou správu kolonií a v neposlední řadě také vytvořit celek dostatečně silný na to, aby vybojoval svou suverenitu.⁶³

Ještě roku 1776 tak Američané dělali všechno pro to, aby byly co nejrychleji přijaty nové ústavy všech třinácti států a na základě nich řádně ustaveny legitimní vládní orgány. Jelikož se Američané už v minulosti poučili o neurčitosti a nejasnosti práv, která jim byla poskytována nepsanou britskou ústavou, byla pro ně psaná podoba nově přijímaných ústav jediná přijatelná.⁶⁴

Důležitým dílem, které představovalo jakýsi návod, jak by měly být jednotlivé ústavy koncipovány, byl spisek radikála Johna Adamse *Myšlenky o vládě*. V tomto pojednání Adams kladl důraz na republikánský charakter základních zákonů a také se zabýval zejména povahou a strukturou zastupitelských orgánů budoucích států, do nichž jako základní podmínku prosazoval časté volby. Za nutné dále považoval, aby veškerá moc – tedy zákonodárná, výkonná a soudní – nebyla soustředěna v rukou jednoho jediného orgánu. Moc ve státě musí být – aby se předešlo hrozbě despotismu – rozdělena mezi vícero, a to na sobě relativně nezávislých složek. *Myšlenky o vládě* se tak staly pojednáním, v němž se zrodil tzv. systém brzd a protiváh (*checks and balances*), založený na vzájemné kontrole jednotlivých součástí vládního systému. Šlo o základní princip, na němž byla později vybudována i samotná *Ústava Spojených států amerických*.⁶⁵

Jedním z hlavních cílů tvůrců ústav bylo zabezpečit ta nezadatelná práva, jejichž porušování ze strany anglické vlády mělo za následek, že se kolonie nakonec rozhodly zpřetrhat své svazky s Anglií. Každá z ústav tak začínala výčtem těchto práv. Virginská ústava, která byla vzorem pro ostatní, zakotvovala v první řadě takové principy jako například svobodné volby či rotaci v úřadech. Tyto pak následoval seznam základních svobod Virgiňanů, mezi nimiž je třeba zmínit zejména ukládání humánních trestů, právo na soudní řízení bez průtahů a před porotou či právo většiny na změnu vlády. Ústavy jiných států pak zakotvovaly další svobody: svobodu projevu, tisku, právo shromažďovací a petiční, nedotknutelnost obydlí či právo nosit zbraň.⁶⁶

Revolucionáři, kteří byli pověřeni sestavováním ústav jednotlivých států, přirozeně tíhli k omezování exekutivy, kterou bylo třeba s ohledem na zkušenosti s britskou vládou usměrňovat. Proto velké množství pravomocí, jimiž za britské vlády disponovala exekutiva, na základě nových ústav přešlo do rukou členů zákonodárných sborů. Protože to podle

⁶³ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 169.

⁶⁴ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 110.

⁶⁵ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 158 -160.

⁶⁶ OLSON, Keith W. a kol. : *An outline of ...*, s. 41-42.

veřejného mínění byly zejména takové pravomoci jako obsazování úřadů či dosazování osob do jiných funkcí, udělování poct, důchodů a podobně, které v minulosti představovaly v rukou krále nástroj korupce, byly kromě jiných právě tyto napříště svěřeny do rukou zákonodárců. Pro britský vládní systém bylo typické, že členové zákonodárného sboru byli zároveň nadáni některými výkonnými funkcemi. To ale Američané nepovažovali za vhodné – v souladu s výše zmíněným Adamsovým dílem zásadně trvali na tom, že obě moci od sebe musejí být striktně odděleny tak, aby moc výkonná neměla na činnost zákonodárného sboru žádný vliv. Rozhodující vliv legislativy – který podle Američanů ztělesňoval revoluční republikánský a občanský rys – společně s principem striktního oddělení mocí ve státě, doplněné o přirozená práva člověka, se tak staly znaky charakteristickými pro všechny nově přijaté ústavy amerických států.⁶⁷

V důsledku oklešťování pravomocí exekutivy se tak z dosud mocných královských guvernérů stali republikánští administrátoři s minimálními pravomocemi. Americká fobie z neomezené moci výkonné vedla osoby pověřené sestavováním ústav i k zavedení dalších institutů, které představovaly pojistky proti zneužití exekutivy – patřilo sem zejména oprávnění k odvolání neschopných a nespolehlivých úředníků⁶⁸, doplněné o možnost postavit je v krajních případech před soud zákonodárného sboru. Kromě ztráty velkého množství jiných pravomocí guvernéri přišli i o pravomoc dosazovat soudce, a tak v podstatě ztratili na moc soudní jakýkoliv vliv. Soudní moc nezávislá na moci výkonné – i když se momentálně nacházela pod vlivem zákonodárců, neboť to byli právě poslanci, kteří od této chvíle soudce jmenovali – tak představovala další z výdobytků nově přijímaných základních zákonů amerických států. Mimo to jako novinku skoro všechny ústavy také nově konstituovaly senát, který měl do budoucna představovat horní komoru parlamentu.⁶⁹

První ústavy amerických států nebyly zvláště obsáhlými dokumenty. Ve srovnání s ústavami moderních států šlo v podstatě o stručné texty, jejichž strohost lze přičítat několika aspektům – zejména tomu, že společnost ještě věřila v poctivost a zdravý rozum zákonodárce při přijímání obecné legislativy a ještě nepřišla na to, že je nutné do ústav vtělit i podrobná ustanovení v podobě různých instrukcí či explicitních omezení. To, že taková potřeba doposud nevyšla najevo, lze pravděpodobně přičítat i tomu, že život americké společnosti byl v porovnání s následujícím obdobím poměrně jednodušší, bez složitých sociálních a ekonomických problémů, což dokládá i podoba pozdějších ústav odrážející rostoucí složitost

⁶⁷ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s.174-177.

⁶⁸ V podstatě šlo o institut, který zná americká ústava z roku 1787 pod pojmem impeachment.

⁶⁹ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 177 -180.

sociální a ekonomické situace.⁷⁰ Některé z prvních ústav neobsahovaly ani ustanovení, na základě něhož by bylo možné přijímat k ústavám dodatky a přizpůsobovat je tak potřebám stále se vyvíjející americké společnosti. Nezakotvení takto významného ustanovení lze přičítat nejspíše tomu, že tvůrci prvních ústav si ještě neuvědomovali, jak rychle a jak často bude potřeba základní dokumenty měnit.⁷¹

Už v 19. století tak jednotlivé státy své první ústavy revidovaly a namísto nich přijaly konstituce nové, které definitivně od legislativy oddělily i soudnictví.⁷²

1.3.3. Ústava státu Massachusetts

Ústava státu Massachusetts byla v porovnání s ostatními základními zákony amerických států přijata podstatně déle. Bylo to až roku 1779, kdy se v Massachusetts sešel řádně zvolený ústavodárný sněm. Do jeho čela se postupem času propracoval již zmíněný John Adams, autor díla, které mělo zásadní vliv na podobu nově vznikajících amerických revolučních konstitucí. Nakonec to byl sám Adams, kdo měl hlavní a téměř výlučný podíl na vytvoření textu massachusettské ústavy.⁷³

Konstituce státu Massachusetts byla ve srovnání s ostatními ústavami pro další americký ústavněprávní vývoj zásadní hned v několika ohledech. Ještě řadu let před vznikem Unie Adams právě v textu massachusettské konstituce přišel s dosud netradiční koncepcí svazku jednotlivých amerických států, podle níž měla být práva a kompetence rovnocenně rozdělena mezi celek – tedy sdružení amerických států – a jednotlivé jeho členy. Vystihl tak podstatu federativního uspořádání, které se časem stalo základním americkým ústavněprávním principem. Dalším zásadním bylo ustanovení, kterým ústava zaručila nedotknutelnost soukromého vlastnictví – napříště již nemělo být možné odebrat někomu majetek bez toho, aby s tím souhlasil. Adams – s ohledem na chamtivý lidský charakter – nedůvěřoval žádné složce vládního systému. Proto, aby se opravdu předešlo hromadění vlivu v jedné ruce, daleko vehementněji než ústavodárci ostatních amerických států prosazoval oddělení a vzájemnou nezávislost jednotlivých mocí ve státě – nejenže legislativa neměla vykonávat moc výkonnou, napříště se neměla nijak podílet ani na moci soudní. Ještě v

⁷⁰McLAUGHLIN: *A Constitutional History...*, Chapter XI. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 20.5. 2012]

⁷¹Tamtéž.

⁷²KREJČÍ, Miloš. „*My, lid Spojených států...*”: *O Ústavě USA*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987, s. 21.

⁷³RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s.187-188.

jednom se massachusettská ústava od ostatních zásadně odlišovala. Rovnocenným partnerem oběma komorám zákonodárneho tělesa Adams učinil guvernéra, který zde – a to narozdíl od jiných států, v kterých se z něho stal všední republikánský úředník s minimem pravomocí – požíval vcelku silného postavení. Byť se Adams později už neúčastnil příprav ústavy Unie, její podobu zásadním způsobem ovlivnil prostřednictvím – na svou dobu neobyčejně pokrokové – ústavy státu Massachusetts.⁷⁴

⁷⁴ Tamtéž, s. 188-191.

2. Vznik americké unie – Konfederace a její ústava

2.1. Vznik Konfederace

Benjamin Franklin, který se účastnil už prvního kontinentálního kongresu, byl velkým zastáncem toho, aby se nově vznikající americké státy sjednotily a vytvořily tak společnou unii. Byl to právě on, kdo už roku 1754 předložil kongresu, jenž probíhal v Albany, plán unie, kterou by kolonie mohly vytvořit. V tuto chvíli však ještě nenastal pro jeho přijetí vhodný okamžik. Jeho čas přišel opět až o dvacet let déle, kdy roku 1775 vrcholil konflikt mezi koloniemi a Anglií. Franklin poté, co svůj původní návrh s ohledem na nově nabyté zkušenosti pozměnil, využil vyostřené situace a plán na sjednocení kolonií pod společnou vládou opět předložil kontinentálnímu kongresu. Ani teď však jeho plán na kongresu nezbudil větší ohlas. Svůj úkol splnil až v okamžiku, kdy si jej jako podklad pro sestavení návrhu *Článků Konfederace* vybral Dickinsonův výbor.⁷⁵

I přesto, že v nově vzniklých amerických státech existovaly různé decentralizační tendence, jejichž cílem bylo, aby si státy zachovaly úplnou samostatnost, po roce 1776 začala postupně většina států tíhnout k vzájemnému politickému sjednocení, které Franklin navrhoval už před desítkami let. Jelikož však byly severoamerické kolonie Velké Británie už od počátku vedeny k tomu, aby si navzájem ponechaly svou hospodářskou a politickou samostatnost, revoluce na ně musela vyvinout nesmírný nátlak, aby podlehly a sjednotily se.⁷⁶

Nové ústavy amerických států byly sestaveny a přijaty v relativně krátké době. To samé se ovšem nedá říci o základním zákonu, kterým by se podařilo po úspěšné revoluci po právní stránce sjednotit všech třináct nově vzniklých států a ustavit ústřední vládu tak, jak nastiňovala jedna ze tří rezolucí H. Leea z 7. června roku 1776, která předpokládala, že do budoucna dojde k nahrazení dosud existujících Spojených kolonií konfедераčním uspořádáním nově vznikajících amerických států.⁷⁷

Druhý kontinentální kongres, svou povahou revoluční orgán, tak vykonával funkci ústřední vlády až do března roku 1781, aniž by se mohl o jakýkoli dokument ústavního charakteru opřít. Potřeba trvalé ústřední vlády však vedla k tomu, že ještě roku 1776 vznikl

⁷⁵ FARRAND, Max. *The Fathers of the Constitution: a chronicle of the establishment of the Union*. New Haven: Yale University Press, 1921, Chapter III. [online] Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm> [cit. dne 21.5.2012]

⁷⁶ FOSTER, William Z. *Nástin politických dějin amerického kontinentu*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1953, s. 180.

⁷⁷ Tamtéž, s. 106, 193.

výbor, který pod vedením Johna Dickinsona 12. června předložil kongresu prvotní verzi konfедераční ústavy, pojmenovanou “*Články Konfederace a trvalé Unie*”. Více než rok však kongresu trvalo, než konečný návrh ústavy přijal pod podmínkou, že bude schválen všemi 13 státy. *Články* pak byly ještě roku 1778 ratifikovány většinou států a začaly se postupně uplatňovat v praxi. Další státy – mezi nimi hlavně Maryland – nejdříve celý dokument odmítly ratifikovat, a to s poukazem na článek, podle něhož centrální vláda nebyla oprávněna rozhodovat o územích, která se rozprostírala na západě mezi Alleghenami a řekou Mississippi. Na tato území, resp. jejich části, si už nějakou dobu dělaly nároky některé z amerických států. Naopak ostatní státy – jedním z nich byl právě Maryland – obydlená území na západě neměly, a proto by byly bývaly raději, kdyby byla tato území spravována ústřední vládou, a to ve prospěch všech členů společenství. Spor o tento článek tak mohl přerůst do závažného konfliktu uvnitř Konfederace. Některé státy – vědomy si této hrozby – tak raději ustoupily od části svých územních nároků. To protestující státy chápaly jako určité vítězství a ratifikaci *Článků* přislíbily. K ostatním státům se tak s ratifikací připojily až během dalších let – Delaware roku 1779, Maryland pak o dva roky déle.⁷⁸

2.2. Články Konfederace

Konfедераční články se tedy staly od března roku 1781 první ústavou Spojených států amerických. Spolek třinácti států – od této chvíle konfederace nazývaná “Spojené státy americké”⁷⁹ – byl organizací vzniklou ze členů, kteří si ponechaly svou suverenitu a nezávislost, včetně svých pravomocí, s výjimkou těch, které byly svěřeny samotné Konfederaci.⁸⁰

Tak, jak pravil článek třetí konfедераční ústavy, vstoupily nově vzniklé americké státy na základě ratifikace *Článků* do společenství, jehož podstatu tvořilo vzájemné přátelství. Cílů takto vzniklého uskupení bylo mnoho – pohybovaly se od společné obrany a vzájemného

⁷⁸ ERICH: *USA na dlani*, s. 40. OPATRŇY, Josef. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998, s. 124.

⁷⁹ Konfederace je volným svazkem států, které zůstávají samostatné a ponechávají si svou suverenitu. Podstatou takového svazku je pak dohoda o vzájemné kooperaci v určitých, předem dohodnutých oblastech. Konfederace se vyznačuje slabou ústřední vládou, jejímž úkolem je koordinovat činnost jednotlivých členů konfederace. (JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 56.)

⁸⁰ SCHELLE a kol.: *Právní dějiny*, s. 495.

blahobytu přes zajištění volného pohybu jednotlivců na všech územích členských států až po spolupráci v oblasti extradice.⁸¹

Kromě toho *Články Konfederace* obsahovaly i souhrn opatření sledujících ustavení společného, ústředního orgánu – Kongresu. S ohledem na nedávné rozpory s britským parlamentem a na strach ze ztráty moci, kterou si státy tak těžce vydobýly, se však většina z nich obávala přiznat ústřední vládě silnější postavení. Kongres tak získal jen málo pravomocí, naopak povinností – které však s ohledem na malé množství oprávnění jen těžce vykonával – měl více než dost. V aktivní politice Kongresu bránil i neúprosný nedostatek financí, který byl dán tím, že centrální vláda nebyla v souladu s *Články* oprávněna od jednotlivých států požadovat finanční prostředky – v tomto byla odkázána pouze na jejich dobrovolné poskytnutí.⁸²

Kongres, který se scházel jednou ročně, byl – na rozdíl od většiny zákonodárných sborů vznikajících v jednotlivých amerických státech na základě nových ústav – pouze jednokomorový. I když zástupců, které nominovaly parlamenty jednotlivých států, bylo v Kongresu za každý z nich v rozmezí dvou až sedmi, měla každá delegace jako celek vždy pouze jeden hlas.⁸³

Konfедераční vláda měla za úkol zejména provádět zahraniční politiku – rozhodovat o válce a míru, o uzavírání mezinárodních smluv a aliancí, řešit spory mezi státy a udržovat armádu a námořnictvo. Naopak mezi pravomoci Kongresu nepatřila regulace zahraničního obchodu. Nicméně žádná z těchto pravomocí nemohla být uskutečňována bez souhlasu alespoň devíti států, který představoval souhlas kvalifikované většiny, což se v podstatě odrazilo v neschopnosti Kongresu přijímat důležitá rozhodnutí. I pokud však bylo nějaké takové rozhodnutí přijato, neměl Kongres v rukou nic, čím by jednotlivé státy donutil, aby jeho rozhodnutí uposlechly. Ustanovení *Článků*, podle něhož byl každý stát povinen dodržovat rozhodnutí Spojených států shromážděných v Kongresu, tak bylo svou povahou pouhým deklaratorním, nevynutitelným prohlášením.⁸⁴

Kongres jako jednokomorový parlament byl nejvyšším orgánem Konfederace. Samostatná moc výkonná a soudní v Konfederaci neexistovaly. Rozhodováním možných sporů mezi státy tak byl pověřen sám Kongres. Ten také vedle výkonu legislativy v důsledku

⁸¹ Text *Článků Konfederace* (článek III., IV.) in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 810.

⁸² TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 111. OPATRŇY: *Amerika v proměnách...*, s. 124-125.

⁸³ SCHELLE a kol.: *Právní dějiny*, s. 495.

⁸⁴ FARRAND: *The Fathers of the Constitution...*, Chapter III. [online] Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm> [cit. 25.5. 2012]

neexistence jiných orgánů částečně nahrazoval nejen moc soudní, ale i exekutivu.⁸⁵ V době mezi jednotlivými sjezdy pak při výkonu exekutivy mohl být Kongres zastoupen tzv. *Výborem států*, v němž každý stát reprezentoval jeden delegát. Princip rozdělení moci ve státě, na který byl tak vehementně kladen důraz už v samotném *Prohlášení nezávislosti*, tak *Články Konfederace* ignorovaly.⁸⁶

Nedostatků, které z *Článků* vyplývaly, však bylo více. Kromě toho, že centrální vláda nebyla oprávněna vybírat daně a o poskytnutí finančních prostředků, které byly k úspěšnému vedení války s Británií tak potřebné, musela prosit, a toho, že Kongres sice mohl rozhodovat o věcech týkajících se zahraniční politiky, sporů mezi státy a podobně, nicméně však bohužel neměl nástroje, jimiž by státy či jednotlivce donutil k tomu, aby jeho rozhodnutí a nařízení plnili, navíc tvůrci *Článků* záměrně – ze strachu, že by opět mohlo dojít k přeměně republiky na monarchii – vynechali ustanovení určující vedoucího představitele Konfederace, který by stál v jejím čele. To, že se americké státy takto připravily o silného vůdce, který by Konfederaci řídil, k vytvoření silného svazku států také nepřispělo. Nemožnost regulovat mezistátní a zahraniční obchod pak byla jen pomyslnou třešničkou na dortu.⁸⁷

Vzhledem k tomu, že byť i jen nepatrná změna v textu *Článků* vyžadovala nejen plnou podporu Kongresu, ale i konsenzus všech členských států, revidovat text prvotní ústavy Spojených států s ohledem na nově získané zkušenosti a napravit tak alespoň některé z výše uvedených vad bylo téměř nemožné.⁸⁸

Ústavní text *Článků* ale obsahoval i mnohá ustanovení, která nedostatky netrpěla – naopak, některá z nich byla velmi progresivní. K takovým patřila zejména koncepce dvojího občanství, podle níž vedle národních občanství existovalo i občanství Konfederace, které přinášelo jednotlivcům určitá práva a výsady, jež jako občané jednotlivých členských států postrádali. Občanství Konfederace tak v podstatě doplňovalo jednotlivá národní občanství.⁸⁹

Články s sebou přinesly ještě jednu významnou novinku. Jak bylo výše řečeno, už tvůrci *Deklarace* inspirovaní Painovým dílem zavrhlí monarchistické zřízení a nasměřovali nově se utvářející národ k republikánství. Tak, jak zem zaplavil duch republikánství, dostával se ke slovu i názorový proud, podle něhož by rozdíl ve společnosti – jak je znaly evropské monarchistické země – již nadále neměly být tolerovány. *Články* tak nově skončily i s

⁸⁵ První stálé úřady pověřené výkonem exekutivy – ministerstva – začaly pomalu vznikat až během posledních válečných let. V lednu roku 1781 tak bylo zřízeno ministerstvo zahraničí, které pak bylo následováno ministerstvem financí a války. (RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 197.)

⁸⁶ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 196-197.

⁸⁷ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 57. TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 111.

⁸⁸ RAKOVÁ: *Podivná revoluce...*, s. 195-196.

⁸⁹ Tamtéž, s. 196.

dědičnou aristokracií, když zakázaly jak centrální vládě, tak i vládám jednotlivých států udělování šlechtických titulů. Snaha prosazovat demokratické prvky do amerického ústavního systému tak úspěšně započala.⁹⁰

Konfederace nicméně v konečném důsledku představovala celek, jehož centrální vláda byla tak nekompetentní a bez autority, že nedokázala řešit žádné vážnější problémy. Je ale otázkou, zda konfедераční uspořádání pro Američany v dané situaci nepředstavovalo přesně to, co potřebovali – válka v té době byla v plném proudu a bylo nutné se primárně soustředit na ni, nikoliv podrobně polemizovat o podobě vlády. Nicméně to, že Kongresu nebylo propůjčeno ani oprávnění ukládat daně, ani oprávnění regulovat zahraniční a mezistátní obchod, ale nakonec z velké části vedlo k tomu, že roku 1787 byla svolána ústavodárná konvence do Filadelfie.⁹¹

Navzdory svému velmi slabému postavení konfедераční Kongres nakonec i tak dokázal přetrvat až do konce války, kdy se mu podařilo roku 1783 uzavřít tzv. *pařížský mír*, kterým Británie uznala nezávislost Spojených států.⁹²

2.3. Důsledky Článků

Časem se ukázalo, že centrální konfедераční vláda nejenže nemá ekonomickou, ani vojenskou moc, ale že je nefunkční jako celek. Zásadní problém představovala skutečnost, že vláda nemohla udržovat ani sebe sama, natož řešit státní dluh. Napětí v Konfederaci se začalo stupňovat a státy mezi sebou začínaly mít konflikty. Situaci se nejprve pokusil řešit Robert Morris, který stál v čele ministerského úřadu financí. Aby v Konfederaci zavládla finanční jistota, navrhoval Kongresu schválit kompletní balíček opatření týkajících se zdanění a správy dluhu. Bohužel, právě v případě Morrisova návrhu se plně projevil jeden z nedostatků, kterým první ústava Spojených států trpěla – pro přijetí Morrisem navrhovaných opatření v podobě dodatků se totiž nepodařilo dosáhnout jednomyslného souhlasu všech třinácti států.⁹³

⁹⁰ BILLIAS, George. *American Constitutionalism Heard Round the World, 1776-1989: A Global Perspective*. New York: New York University Press, 2009, s. 28-29.

⁹¹ McLAUGHLIN: *A Constitutional History...*, Chapter XII. [online] Dostupné z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm> [cit. dne 27.5.2012]

⁹² Na uzavření míru a uznání nezávislosti Spojených států ze strany Anglie měla významný podíl Francie, která se stala ve válce hlavním spojencem Američanů. Na základě mírové smlouvy uzavřené 3. září 1783 připadla Spojeným státům navíc i další část severoamerického území a východní hranici Spojených států tak představovala řeka Mississippi. (TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 108-109.)

⁹³ NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 90-91. TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 119-120.

Nedostatek financí ústřední vládu trápil stále víc. Kongres postupem času začal spatřovat jediný zdroj výnosu v obchodu se západní půdou. Většina států, které tyto oblasti dlouhodobě nárokovaly, se svých území, která ležela na sever od řeky Ohio, začala postupně zříkat, aby zde mohly do budoucna vzniknout nové republiky. Do roku 1787 byly vydány pro tuto oblast tři velmi důležité výnosy Kongresu, které do budoucna představovaly model, jímž se Spojené státy řídily i při svých dalších územních expanzích. První z nich – *tzv. Jeffersonův výnos* – navrhoval, aby na zmíněném území vznikl stát v případě, že jeho obyvatelstvo se bude rovnat alespoň počtu obyvatel nejmenšího z již existujících amerických států. Druhý výnos z roku 1785 pak stanovil způsob, kterým měla být půda vyměřována, a cenu za jednotlivé pozemky. Byť byly pozemky prodávány za nemalé ceny, státní pokladna nadále zela prázdnotou. Roku 1788 byl proto vydán další výnos, *tzv. severozápadní nařízení (Northwest Ordinance)*, které počítalo s tím, že do budoucna bude severozápadní teritorium rozděleno do tří až pěti států. Ty měly být konstituovány v okamžiku, kdy budou splněny stanovené podmínky. Mezi nimi je potřeba zmínit zejména šedesátitisícový počet obyvatel, vypracovanou ústavu či zvolený reprezentační orgán. Do doby, než se ze severozápadních území stanou státy, na nich mělo existovat koloniální poručnictví. Na základě těchto výnosů tak odstartoval proces osídlování západu, který měl významný ekonomický vliv na hospodaření Spojených států až do konce 19. století.⁹⁴

2.4. Úpadek Konfederace

Po skončení války se Konfederace potýkala s mnoha dalšími problémy, mezi něž patřilo nejen válkou zničené hospodářství, ale také zpřetrhané obchodní vazby či znehodnocená měna. V americké společnosti působila celková finanční politika zděšení. Od roku 1780 totiž v Massachusetts velkým tempem rostly daně, které nejtěživěji dopadaly na nejchudší vrstvy. Protože se pak roku 1786 nepodařilo v Massachusetts uzákonit žádné opatření, které by takto zatíženým vrstvám obyvatelstva odlehčilo, došlo v několika oblastech státu Massachusetts k otevřeným povstáním. V lednu následujícího roku se pak asi 1200 ozbrojených farmářů pod vedením válečného veterána Daniela Shayse odebralo do města Springfieldu, aby vyplenili zdejší zbrojnici. Byť se Shaysova “armáda” rozutekla hned, jak se

⁹⁴ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 120 – 121. OPATRŇÝ: *Amerika v proměnách...*, s. 360-361.

setkala s vojskem, které sem dorazilo z Bostonu pod vedením generála Benjamina Lincolna, jistého úspěchu farmáři přece jen dosáhli – pro následující rok parlament neschválil žádné přímé daně a přijal některá další ulehčující opatření.⁹⁵

Shaysovo povstání vneslo do kruhu amerických konzervativců neklid. Zdálo se, že se pomalu začíná zvedat vlna levicových revolučních hnutí. Rozpory mezi bohatými a chudinou se tak v očích majetných vrstev nečekaně rychle vyostřily. Počínající konflikty bylo nutné začít neprodleně řešit. Bylo však zřejmé, že dosavadní ústřední vláda, která nepožívala žádné větší autority, to jen ztěží zvládne. Političtí vůdci si byli vědomi toho, že nebude-li Unii postoupena větší pravomoc, povstalci se nakonec ujmou vlády namísto nich.⁹⁶

Společenství založené na vzájemném přátelství, které bylo zřízeno *Články Konfederace*, tak – jak se po několika letech ukázalo – dobře posloužilo v době války, v dobách míru však nebylo schopné udržet mladý americký národ pohromadě. A – i díky Shaysovu povstání – počet příznivců silnější centrální vlády začal rychlým tempem narůstat.⁹⁷

⁹⁵ NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 92-93. TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 124-125.

⁹⁶ NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 94.

⁹⁷ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 57-58. TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 125-126.

3. Americká federace a její ústava

3.1. Ústavodárny sněm ve Filadelfii

Začátkem roku 1787, přesněji 21. února, Kongres pod tíhou stále se zhoršující společenské a hospodářské situace v Unii přijal rezoluci povolávající delegáty amerických států k účasti na tzv. konvenci do Filadelfie. Cílem tohoto celonárodního shromáždění, jehož začátek byl stanoven na 14. května, bylo provést revizi *Článků*. S ohledem na zásadní nedostatky konfедераční ústavy však brzy vyvstala potřeba přijmout zcela novou ústavu, která by vyhovovala národním potřebám. Přítomní delegáti se tak rozhodli nechat *Články* být a vytvořit dílo úplně nové, a to bez ohledu na to, že Kongres svolal ústavodárné shromáždění výslovně jen a pouze za účelem změny *Článků Konfederace*.⁹⁸

Přestože se filadelfské konvence účastnily – s výjimkou Johna Adamse a Thomase Jeffersona – ty největší právnícké kapacity tehdejší Unie, které se zde sešly vědomy si těch nejpálčivějších problémů konfederace, nedokázaly se po dlouhou dobu sjednotit v názoru, jak tyto problémy vyřešit. Konfедераční uspořádání se sice jevilo jako nedostatečné, silnější formy vlády však naopak až tak silné, že by utlačovaly práva a svobody Američanů. Byť se delegáti nejprve ubírali i ke zkoumání takových podob vlád, jako byly vlády řecké či římské, vycházeli nakonec při sestavování nové konstituce z dokumentů, které dobře znali – z prvních ústav amerických států. Odpovědi na otázku, jak sestavit vládu, která by byla tak silná, aby byla sto zajistit pořádek, a zároveň ale nebyla tak mocná, že by pošlapávala svobody jednotlivců, se však stále nedostávalo. Jasně bylo jen to, že vláda musí odvozovat své pravomoci z vůle lidu. Zároveň s tím ale musí být celá společnost zajistěna před možnou tyranii většiny. Vláda pak také nemůže být vystavěna na důvěře v lidské ctnosti a dobrou vůli, a to s ohledem na sobecké pohnutky, které jsou vlastní každému člověku. Systém vlády je tedy nutné přizpůsobit neideálnímu lidskému charakteru a ústavu konstruovat tak, aby lidskému egoismu a ctižádosti kladla dostatečné meze.⁹⁹

⁹⁸ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Komenium, 1991, s. 27. NEVINS, COMMAGER: *Dějiny Spojených států*, s. 99.

⁹⁹ WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 17-19. RAKOVÁ: *Americká ústava 1787*, s. 28.

3.1.1. Virginský návrh

Koncem května 1787 předložil virginský delegát Edmund Randolph konvenci první návrh nové americké ústavy. Tzv. virginský návrh nabízel nový koncept státoprávního uspořádání Spojených států, jehož podstatou byla silná centrální vláda organizovaná do tří mocí – zákonodárné, výkonné a soudní. Velký význam mělo i to ustanovení virginského návrhu, které prosazovalo zrušení dosavadního způsobu zastoupení amerických států v Kongresu tak, jak jej zakotvovaly *Články*. Podle nich byl každý z amerických států zastoupen v Kongresu stejně, neboť každý z nich měl v Kongresu při hlasování pouze jeden hlas. To se mělo napříště změnit. A nejen to. Kongres se měl do budoucna skládat ze dvou komor s tím, že v obou by měly být jednotlivé státy zastoupeny poměrně s ohledem na počet svých obyvatel. Členové dolní komory – Sněmovny reprezentantů – by byli voleni v lidových volbách a následně by sami volili členy komory druhé – Senátu, a to ze seznamu uchazečů nominovaných parlamenty jednotlivých států. Tím by se podařilo zajistit, aby se druhá z komor skládala z osob, které by byly vůči reprezentantům, jež je zvolili, loajální a které by tak byly schopny prosadit většinové zájmy první komory i v komoře druhé.¹⁰⁰

Virginský návrh počítal se zřízením výkonného orgánu, který by disponoval obecnou pravomocí provádět zákony vydávané Kongresem. Vedle něho měla být zřízena i tzv. revizní rada, složená ze zástupců exekutivy a soudnictví, která by měla pravomoc přezkoumávat legislativu přijímanou jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých států ještě před tím, než by se stala účinnou. Soudní moc by byla reprezentována jedním či větším počtem nejvyšších soudů a dále i soudy nižšími, jejichž soudce by jmenoval Kongres. Významné také bylo, že v návrhu byl stanoven okruh záležitostí, o nichž nebyly oprávněny rozhodovat parlamenty jednotlivých amerických států a jejichž rozhodování tak bylo výlučnou pravomocí Kongresu. Navíc by Kongres měl podle virginského návrhu ještě jedno velmi významné oprávnění – mohl by vetovat zákony vydávané jednotlivými státy, pokud by se zdály být neústavní.¹⁰¹

Největší důraz však návrh kladl na to, aby všechny tři složky moci disponovaly daleko většími pravomocemi, než měla centrální vláda na základě *Článků*.¹⁰²

¹⁰⁰ KROMKOWSKI, Charles A. *Recreating the American Republic: Rules of Apportionment, Constitutional Change and American Political Development, 1700-1870*. New York: Cambridge University Press, 2002, s. 265.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 266

¹⁰² JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 58.

3.1.2. Plán New Jersey a Velký kompromis

Jak již bylo výše zmíněno, jeden z bodů virginského návrhu prosazoval, aby státy byly v Kongresu zastoupeny poměrně podle počtu obyvatel. Menší státy si ale brzy uvědomily, jaké úskalí z toho pro ně plyne. Protože by je byly velké státy schopné na základě takto sestaveného systému vždy přehlasovat, rozhodly se, že předloží svůj návrh, kterým by toto nebezpečí eliminovaly. 15. června tak William Paterson, delegát státu New Jersey, před konvencí předstoupil s tzv. newjerseyským plánem, který prosazoval rovné zastoupení států v Kongresu (tedy v podstatě zachování dosavadního systému zavedeného *Články*) a byl tak v zásadním rozporu s plánem předloženým velkými státy v čele s Virginií. Delegáti těchto států, přívrženci proporcionálního systému zastoupení, tak proti němu začali ihned rozhořčeně argumentovat.¹⁰³

Po relativně krátké diskuzi byl newjerseyský návrh konvencí odmítnut. Naopak pro přijetí plánu virginského se vyslovilo sedm států z dvanácti. Rozkol mezi malými a velkými státy, jejichž delegáti se účastnili konvence, se tak více prohluboval a vášnivá diskuze o otázce zastoupení států v Kongresu nebrala konce. Když se tato otázka dostala po několika týdnech znovu na pořad jednání konvence, delegáti většiny států 29. června opět hlasovali pro poměrné zastoupení států v dolní komoře Kongresu. O otázce zastoupení států v horní komoře se však hlasovalo zvlášť několik dní poté, a to – dlužno říci – za poněkud pozměněných okolností, díky nimž byl výsledek hlasování nerozhodný. Konvence se tak v této strnulé situaci rozhodla pro vytvoření výboru, skládajícího se z jednoho delegáta z každého státu, který měl v dané otázce vypracovat kompromis. Ke smůle velkých států se však výbor na základě hlasování nepodařilo obsadit těmi nejzarputilejšími odpůrci rovného zastoupení a umírněné složení výboru tak bylo výhodou pro malé státy. Zdálo se, že dohody, která by byla alespoň částečně ve prospěch malých států, by se mohlo podařit dosáhnout. Stalo se a výbor tak vypracoval kompromis, který byl následně konvencí předložen ke schválení. I přes nevoli velké části delegátů se jej podařilo asi po deseti dnech diskuze velmi těsnou většinou 16. července schválit.¹⁰⁴

Podle tzv. *Velkého kompromisu* se měla dolní komora Kongresu – Sněmovna reprezentantů – skládat ze začátku z šestapadesáti členů volených lidem s tím, že mandáty by

¹⁰³ KROMKOWSKI: *Recreating the American Republic...*, s. 273-278.

¹⁰⁴FARRAND: *The Fathers of the Constitution...*, Chapter VI. [online] Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm> [cit. dne 5.6.2012]

byly mezi jednotlivé státy rozděleny poměrně podle počtu obyvatel. Naopak ve složení druhé z komor Kongresu – Senátu – se projevila zásada rovného zastoupení, protože každý stát v něm měl být zastoupen dvěma senátory, které by vybral parlament daného státu. *Velký kompromis* tak nakonec uspokojil přívržence jak virginského, tak newjerseyského návrhu, když se velkým státům dostalo zadostiučinění v podobě poměrného zastoupení v dolní komoře Kongresu a státům malým zastoupení rovného v komoře horní. To, že malé státy tak mohly svými hlasy dominovat v Senátu a státy velké ve Sněmovně, bylo velmi důležité – oba tábory tak získaly stejné postavení, protože pro schválení zákona byl nutný souhlas obou komor Kongresu. Význam *Velkého kompromisu* byl klíčový, neboť se mu takto podařilo zajistit silné centrální vládě podporu i ze strany malých států.¹⁰⁵

Konflikty mezi malými a velkými státy nebyly jedinými, k nimž při jednání ústavodárného shromáždění docházelo. Spory vznikaly i mezi státy, které se nacházely na severu kontinentu, a státy jižními. Největší z nich se týkal otroctví, které se stalo bolestivým tématem na další desítky let. V době vytváření textu nové ústavy však prozatím nešlo o to, zda jej zrušit či ne. Ohniskem sporu mezi severními a jižními státy se v tomto momentu stala otázka, zda při rozpočítávání mandátů, jimiž by disponovaly jednotlivé státy ve Sněmovně reprezentantů, zahrnout do počtu obyvatel států i otroky. Jižní státy, v nichž byli otroci zastoupeni ve velké míře, přirozeně prosazovaly, aby tomu tak bylo. Naopak státům ležícím na severu se tato myšlenka protivila. Stejně jako v obou případech zmíněných výše se však nakonec i zde projevila snaha jednotlivých delegátů dosáhnout kompromisu, který by umožnil pokračovat v přípravách nové ústavy, a tak byly se souhlasem obou názorově protichůdných táborů za základ pro určování podílu zastoupení stanoveny tři pětiny otroků.¹⁰⁶

Zdálo se, že ty nejpodstatnější rozpory byly vyřešeny, a tak byl vytvořen výbor, jehož úkolem bylo vypracovat návrh ústavního textu nové americké konstituce. Návrh *Ústavy* byl konvenci poprvé předložen 6. srpna. 17. září roku 1787 pak všech přítomných dvanáct amerických států vyslovilo s konečným návrhem ústavního textu souhlas.¹⁰⁷

V platnost pak měla *Ústava* vstoupit po tom, co by ji ratifikovalo devět států. Jako první podepsalo *Ústavu* ještě ke konci roku několik menších států. Devátým státem, který *Ústavu* ratifikoval a uvedl ji tak v platnost, byl New Hampshire 21. června následujícího roku. Největší americké státy však s ratifikací ústavního textu otálely. Virginie se k tomu odhodlala až poté, co bylo virginským delegátům přislíbeno, že *Ústava* bude doplněna o Listinu práv.

¹⁰⁵JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 59-60. WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*, s. 20.

¹⁰⁶TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 129.

¹⁰⁷WILSON: *Jak se vládne v USA*, s. 20-21.

Jako poslední ratifikoval dne 29. května 1790 novou americkou ústavu Rhode Island, který byl jediným státem, jehož delegáti se neúčastnili ani ústavodárného shromáždění.¹⁰⁸

3.2. Ústava Spojených států amerických

3.2.1. Základní principy Ústavy

Ústavodárci při sestavování návrhu ústavy vycházeli z několika hlavních principů, které společně vytvořily doposud zcela ojedinělý ústavní systém. Protože pro ústavodárné shromáždění nebyla při vypracovávání ústavy přijatelná ani aristokracie, založená na vládě jedné třídy, ani přímá demokracie, natož pak nenáviděná monarchie, uchýlili se k úplně jiné formě vlády – k republikánství, jež představovalo vládní systém, v němž veškerá moc náleží lidu jako nejvyššímu suverénovi, který ji uplatňuje skrze jím zvolené zástupce. Tento princip byl promítnut hlavně do ustavení dolní komory parlamentu – Sněmovny reprezentantů –, jejíž členové jsou do svých funkcí voleni přímo lidem.¹⁰⁹

Dalším velmi významným principem, charakteristickým pro americkou zastupitelskou demokracii, se stal federalismus, na základě něhož byla moc ve Spojených státech amerických rozdělena mezi jednotlivé členské státy a Federaci.¹¹⁰ Velký podíl na vzniku novodobého federalismu měly už *Články Konfederace*, i když se jejich tvůrcům nepodařilo dostatečně omezit moc jednotlivých amerických států ve prospěch národní vlády. Bylo tak úkolem delegátů účastnících se filadelfské konvence učinit veškerá opatření nutná pro to, aby se podařilo rozdělit moc mezi státy a Federaci tak, aby mezi nimi vznikla funkční rovnováha. Bylo nepochybné, že je proto nutné na národní vládu přenést daleko větší množství úkolů a pravomocí. To s sebou ovšem neslo nebezpečí vytvoření příliš silné ústřední vlády, které se delegáti účastnící se ústavodárného shromáždění tak mnoho obávali.¹¹¹

Východisko z této nelehké situace ústavodárci brzy našli v principu dělby moci, jenž byl vtělen už roku 1780 do ústavy státu Massachusetts, a vytvořili tak ústřední vládu, v níž

¹⁰⁸ TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 132, 134-135.

¹⁰⁹ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 61.

¹¹⁰ V případě federace tak nejde ani o unitární stát, v němž by byla veškerá moc soustředěna do jednoho centra, ale na straně druhé ani o konfederaci představující volný svazek silných států. V tomto systému tak v podstatě uplatňují svou moc nad stejným územím a okruhem osob dvě (někdy i vícero) vlády – federální a vedle ní i vláda daného státu – s tím, že obvykle jsou ty nejdůležitější společné zájmy přenechány vládě centrální. (JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 61.)

¹¹¹ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 36-37.

byla moc rozdělena mezi legislativu, exekutivu a soudnictví. Toto rozdělení tak hrálo hlavní roli ve snaze zabránit případné koncentraci moci v jedné ruce. Tvorba, provádění a výklad zákonů byly rozděleny mezi tři od sebe oddělené složky, když byla na federální úrovni legislativa vložena do rukou Kongresu, exekutiva hlavě státu představované prezidentem a interpretace a aplikace legislativních aktů soudům. I přestože byl Kongres jako reprezentant lidu stále považován za nejvýznamnější ze všech tří složek, retrospektivní pohled na situaci v Konfederaci v posledních letech vedl ústavodárce ke snaze posílit postavení exekutivy tak, aby se neopakoval stav, kdy se v ruce zákonodárce hromadily pravomoci rozhodovat o většině nejdůležitějších otázek. Právě rozšiřování prezidentských oprávnění pak bylo trnem v oku lidem, kteří později kritizovali autory americké ústavy za její nedemokratičnost oproti prvním revolučním ústavám jednotlivých amerických států, na základě nichž ta nejzásadnějších rozhodnutí vždy přijímala lidová shromáždění.¹¹²

V souvislosti s dělbou moci je třeba zmínit ještě jeden významný princip – tzv. princip brzd a rovnováh (anglicky *checks and balances*), který nová americká ústava zakotvila jako relativní novinku. Jde o prvek umožňující jednotlivým složkám moci do určité míry kontrolovat složky ostatní, čímž napomáhá eliminovat nebezpečí uzurpace moci některou z nich. Činnost Kongresu tak může být v souladu s tímto principem vykompenzována jednáním prezidenta, neboť ten může na základě využití svého práva vetovat zákony Kongresu usměrňovat. Kongres je pak naopak schopen při využití svých oprávnění – mezi nimiž lze zmínit například právo odmítnout návrh zákona předložený prezidentem či v krajním případě také právo využít institut impeachmentu, jímž může prezidenta zbavit funkce – brzdit činnost prezidenta. A do třetice je to Nejvyšší soud, jemuž náleží oprávnění soudního přezkumu legislativních aktů Kongresu. Každý z nejvyšších ústavních orgánů je tak nějakým způsobem závislý na ostatních.¹¹³

Byť velká část odborné veřejnosti považuje právě novodobý federalismus za největší přínos Američanů západnímu konstitucionalismu, někteří namísto toho naopak poukazují na tzv. *judicial review* neboli oprávnění nezávislého soudnictví rušit ty legislativní akty, které se jeví jako protiústavní. Delegáti, kteří se účastnili filadelfského shromáždění, považovali neexistenci federálních soudů, které by řešily spory mezi americkými státy, za jeden z velkých nedostatků *Článků*, a proto při sestavování *Ústavy* neváhali a zakotvili v ní samostatnou moc soudní. Kromě toho, že *Ústavou* zřídili Nejvyšší soud Spojených států, oprávnili ještě Kongres k vytváření dalších federálních soudů. Pomlčeli však o tom, zda má

¹¹² BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 36-37. RAKOVÁ: *Americká ústava 1787*, s. 25-26,33-34.

¹¹³ KREJČÍ: *“My, lid spojených států...”*, s. 20-21.

mít Nejvyšší soud oprávnění přezkoumávat ústavnost zákonů Kongresu a státních legislativ, či nikoliv.¹¹⁴ Nicméně i přesto, že o oprávnění Nejvyššího soudu prohlásit za neústavní ty akty Kongresu a státních legislativ, u nichž soudy shledají rozpor s nejvyšším zákonem Spojených států, právě sama Ústava mlčí, stal se *judicial review* brzy pevnou součástí amerického konstitucionalismu.^{115 116}

3.2.2. Podoba Ústavy

Už z Preambule *Ústavy* jsou zřejmé příčiny, které Američany vedly k sepsání nového základního zákona země – “...*abychom vytvorili dokonalejší jednotu, nastolili spravedlnost, upevnili domácí klid...*”¹¹⁷, neboť všechny zde vyjádřené cíle v podstatě představují nedostatky, kterými Unie vzniklá na základě *Článků Konfederace* trpěla.

Ústava Spojených států amerických z roku 1787 se kromě Preambule skládá ze sedmi článků a dalších sedmadvaceti dodatků, které byly postupně přijímány za účelem doplnění či změny původního textu *Ústavy*.

První tři články charakterizují strukturu nejvyšších ústavních orgánů Federace, způsob jejich ustanovování, jejich pravomoc a působnost. Ostatní čtyři články jsou pak velmi různorodé. Článek IV. kromě jiného zakotvuje zásadu stejného zacházení, podle níž mají příslušníci všech států tytéž svobody, zakotvuje extradici či pojednává o možnosti vzniku nových států a jejich přijímání do Unie. Článek V. pak určuje proceduru přijímání nových dodatků k Ústavě. V rámci Článku VI. je pak potřeba upozornit zejména na odstavec druhý, který zakotvuje nadřazené postavení nejenom *Ústavy*, ale i všech ostatních zákonů přijatých Kongresem na jejím základě, jakož i smluv uzavřených Spojenými státy vůči právu jednotlivých amerických států.

¹¹⁴ I přesto, že tvůrci *Ústavy* toto oprávnění Nejvyššího soudu ve svém díle výslovně neuvedli, je patrné, že bylo jejich úmyslem takovouto pravomoc Nejvyššímu soudu přiznat. To potvrzuje i fakt, že Alexander Hamilton se ve článku *Federalist* 78 nechal slyšet, že tvůrci *Ústavy* jistě zamýšleli, aby federální soudnictví právo na přezkum mělo, neboť podle něho neexistoval jiný způsob, jak stanovit moci zákonodárné dostatečná omezení. (BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 39-40.)

¹¹⁵ Byl to nicméně až případ *Hylton v. United States* (1796) a zejména pak *Marbury v. Madison* (1803), během nichž Nejvyšší soud uplatnil své právo na tzv. *judicial review*. Od devadesátých let 18. století tak většina americké veřejnosti právo Nejvyššího soudu zrušit neústavní akty Kongresu uznává. (BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 40.)

¹¹⁶ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 38-39.

¹¹⁷ Převzato z: *Ústava Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s.816.

Podle Článku VII. pak *Ústava* – jak již bylo výše zmíněno – nabyde platnosti za předpokladu ratifikace devíti státy.

3.2.3. Moc zákonodárná

Nejdelším článkem *Ústavy* je Článek I., který se týká moci zákonodárné. Podle něj je nejvyšším zákonodárným tělesem v zemi Kongres, který se měl jako jeden z nejvyšších ústavních orgánů už od počátku skládat ze dvou komor – Sněmovny reprezentantů a Senátu –, jež se s ohledem na různé zájmy malých a velkých států měly sestavovat podle jiných pravidel. Členy Sněmovny reprezentantů volil – a doposud volí – sám lid amerických států, senátoři, a to vždy dva za jeden stát, pak byli voleni zákonodárnými sbory těchto států. Roku 1913 byl ale přijat Dodatek XVII., podle něhož měli být senátoři napříště do svých funkcí voleni všelidovým hlasováním.¹¹⁸

Počet poslanců, kterými jsou jednotlivé americké státy ve Sněmovně zastoupeny, se – jak už také bylo zmíněno – určuje podle počtu jejich obyvatel. Proto také *Ústava* zakotvila povinné sčítání lidu ve všech amerických státech, ke kterému by mělo dojít vždy jednou za deset let. Původně byl počet členů Sněmovny stanoven na 65. Avšak spolu s tím, jak vzrůstal nejen počet obyvatel, ale i amerických států, zvyšoval se i počet poslaneckých křesel a tato tendence dále pokračovala.¹¹⁹ Před obavami ze stále se zvětšujícího Kongresu byl proto roku 1929 přijat *zákon o novém rozdělení míst v Kongresu*, který stanovuje maximální počet členů Sněmovny na 435. Sněmovna reprezentantů, volená vždy na dva roky, představuje orgán, jehož členové nezastupují pouze zájmy státu, za který byli zvoleni, ale národa jako celku. V čele Sněmovny stojí Speaker, který – byť má být formálně volen Sněmovnou – je fakticky ustavován stranou, jež dosáhla vítězství ve volbách.¹²⁰

Horní komora Kongresu hájí – oproti té dolní – zájmy jednotlivých států a senátoři jsou tak chápáni jako reprezentanti těchto států.¹²¹ Senát má být komorou, jejímž hlavním úkolem je vyvažovat rozhodování Sněmovny reprezentantů, u níž vzhledem k dvouletému funkčnímu období hrozí častá změna názorů, a zabezpečovat tak určitou kontinuitu v dosahování politických cílů. Funkční období Senátu je proto šestileté. Jednou za dva roky se

¹¹⁸ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 216.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ SCHELLE a kol.: *Právní dějiny*, s. 498.

¹²¹ Tamtéž.

ale vždy jedna třetina senátorů obměňuje. Takto koncipovaný systém obměny má představovat záruku proti vytváření mocenských uskupení v Senátu, jehož funkční období je v porovnání se Sněmovnou několikrát delší a k tomuto proto náchylnější.¹²² Předseda Senátu je zároveň viceprezidentem Spojených států.

Kromě dále uvedené, vcelku podrobné úpravy týkající se zasedání Kongresu, postavení poslanců a senátorů či postupu při schvalování zákonů, pak Článek I. *Ústavy* vypočítává ve svém osmém oddíle pravomoci Kongresu jako nejvyššího zákonodárného orgánu Federace. První pravomocí, kterou zde *Ústava* Kongresu přiznává, je pravomoc “*ukládat a vybírat daně, cla, dávky a poplatky...*”, o nichž – vyjma daní – dále stanoví, že musejí být shodné všude ve Spojených státech. Kromě toho *Ústava* Kongresu v tomto článku garantuje dále například: oprávnění regulovat obchod s cizími státy, jakož i mezi jednotlivými americkými státy navzájem, přijímat veškerá opatření týkající se měny, napomáhat vědeckému pokroku či určovat míry a váhy. Velmi důležitým právem, kterým podle tohoto článku Kongres disponuje, je oprávnění vyhlášovat válku. S ním pak souvisejí další dále uvedená oprávnění jako povolávat a udržovat vojsko či pečovat o organizaci milice a podobně. Jako poslední ze všech oprávnění pak *Ústava* v článku prvním oddíle osmém vypočítává přirozené právo každého zákonodárného sboru “*vydávat všechny zákony nutné a vhodné k uskutečňování shora uvedených pravomocí a všech ostatních pravomocí, propůjčených touto ústavou vládě Spojených států, jejím departmentům nebo úředníkům.*”¹²³

Američané své nejvyšší zákonodárné těleso záměrně nenazvali Parlamentem. Ač se může na první pohled zdát, že mezi parlamentem a kongresem, kterému američtí ústavodárci dali při sestavování *Ústavy* přednost, není rozdíl, je to jen dojem. Mezi takto různě pojmenovanými zákonodárnými sbory je potřeba spatřovat podstatný rozdíl.¹²⁴

Členem parlamentu se člověk stává primárně z vůle vlastní politické strany, na kterou musí zapůsobit tak, aby jej umístila na kandidátku. Přitom je zřejmé, že zejména na přední místa kandidátek nejsou řazena jména, která by nebyla odsouhlasena stranickým vedením. Tyto osoby zařazené na kandidátkách se pak stávají loajálními členy zákonodárného sboru podle toho, jakého úspěchu ta která strana ve volbách dosáhne. Aby se ale osoba stala členem Kongresu ve Spojených státech, musí nejdříve projít přes primární volby, tzv. primárky. V nich voliči hlasují pro jednotlivé kandidáty kvůli jejich osobnosti, nikoliv jen pro to, za jakou politickou stranu kandidují. Výsledkem tohoto procesu je, že složení Kongresu se od složení

¹²² RAKOVÁ: *Americká ústava 1787*, s. 36.

¹²³ Převzato z: *Ústava Spojených států* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 818.

¹²⁴ WILSON: *Jak se vládne v USA*, s. 144.

parlamentu podstatně liší, neboť jeho členy se stávají osoby, které lze považovat za víceméně nezávislé zástupce příslušných volebních obvodů. Tito pak většinou hlasují tak, jak jim káže vlastní přesvědčení, nikoliv vedení politické strany, jejímiž jsou členy. To je zásadní rozdíl oproti parlamentnímu systému, v němž se od poslanců či senátorů, kteří se do svých funkcí dostali výše popsaným způsobem, zpravidla očekává, že budou hlasovat shodně s vůlí stranického vedení, jinak by se jejich jména napříště na kandidátkách strany již nemusela objevit.¹²⁵

Mezi parlamentem a Kongresem dále existuje ještě další významný rozdíl. Představitelé moci výkonné v klasickém parlamentním systému (např. britského typu) jsou do funkcí dosazováni z členů strany, která při volbách do parlamentu dosáhla největšího počtu hlasů a má tak v parlamentu největší zastoupení či je ve spojení s jinými stranami obdobného smýšlení schopná sestavit vládu. Ve Spojených státech je však faktická hlava moci výkonné vybírána prostřednictvím zvláštních voleb a výkonná moc reprezentovaná prezidentem, nikoliv členy Kongresu, je tak od legislativy oddělena. Američtí ústavodárci zvolili takovéto uspořádání proto, že se chtěli vyhnout soustředění federální moci v rukou jediného orgánu a předejít tak autoritářství zákonodárného sboru.¹²⁶

3.2.4. Moc výkonná

O moci výkonné pojednává Článek II. *Ústavy*. Na základě tohoto článku je veškerá moc výkonná svěřena do rukou prezidenta Spojených států, jenž se tak stává jediným vrcholným představitelem exekutivy.

Oproti tvůrcům *Článků Konfederace*, kteří post prezidenta – po zkušenostech s britskou monarchií a v obavách ze všemocného diktátora – do svého díla nezakotvili, si byli ústavodárci při sestavování *Ústavy* vědomi nutnosti ustavit samostatnou exekutivu tak, aby bylo dodrženo rozdělení moci mezi tři nezávislé složky a zabráněno tak vzniku příliš silné ústřední vlády. Shoda mezi delegáty panovala i v tom, že bude lepší, když exekutivu bude vykonávat jediný představitel než kolektivní orgán. V ostatním se však už delegáti rozcházel. Stvořit exekutivu, která by byla nadána stejnými pravomocemi, jakými disponoval král za doby britské nadvlády, bylo pro ústavodárce nemyslitelné. Otázka, jaká oprávnění prezidentovi udělit, tak byla předmětem živých debat filadelfské konvence. I s ohledem na to,

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž, s. 145-146.

že snad všichni delegáti byli zajedno v tom, že prvním, kdo by měl zastávat prezidentský úřad, by měl být George Washington, nakonec filadelfská konvence obdařila exekutivu vcelku významnými pravomocemi.¹²⁷ Američtí ústavodárci tak nakonec vytvořili úřad, který ve světě doposud neměl obdoby. Guvernéřství sice bylo pro jednotlivé americké státy už samozřejmostí, osoba stojící v čele všech třinácti států však nikoliv.¹²⁸

Ačkoliv se na počátku velká část delegátů účastnících se filadelfského shromáždění přikláněla k tomu, aby byl prezident volen Kongresem, po vleklých debatách ústavodárci rozhodli o tom, že prezident bude volen občany. Protože ale Spojené státy byly svou rozlohou velmi rozsáhlé, což delegáty vedlo k předpokladu, že ne všichni voliči si budou plně vědomi, koho vlastně volí, a hlavně pak proto, že takovýto způsob volby by představoval značnou výhodu pro velké a zalidněné státy, nebyla velká šance, že by byla přímá volba malými státy přijata. Bylo tak nutné zvolit jiný způsob. Jako nadějný se brzy ukázal návrh, podle něhož by se volba prezidenta uskutečňovala prostřednictvím tzv. systému volitelů. Volitelé, kteří by byli za tímto účelem vybíráni jednotlivými americkými státy podle vlastního uvážení, by se pak sešli a zvolili prezidenta a viceprezidenta. Pokud by se stalo a žádný z kandidátů by nezískal většinu, přešla by volba prezidenta do rukou Sněmovny reprezentantů. Právě v ní by pak svého vlivu mohly využít i státy malé.¹²⁹

Funkční období prezidenta bylo stanoveno jako čtyřleté. Takto dlouhá doba se zdála být nevhodnější – nebyla příliš krátká na to, aby nebyla vidět práce, kterou prezident za svého fungování odvedl, a současně ani ne tak dlouhá, aby si prezident stačil vybudovat dostatečnou mocenskou pozici pro další setrvání v úřadě.¹³⁰ Dodatkem XXII. schváleným roku 1951 pak bylo určeno, že nikdo nemůže zastávat prezidentskou funkci více než dvakrát.

Podle druhého oddílu Článku II. *Ústavy* je prezident vrchním velitelem ozbrojených sil Unie. Ačkoliv je to prezident, kdo je z *Ústavy* nadán takovým postavením, je potřeba připomenout, že právo vyhlásit válku bylo ústavodárci svěřeno Kongresu. Je zřejmé, že tímto rozdělením pravomocí chtěli ústavodárci dosáhnout toho, aby používání ozbrojené síly prezidentem podléhalo kontrole ze strany Kongresu.¹³¹ Mezi pravomocemi, které prezidentovi tento oddíl přiznává, je třeba mimo jiné zmínit právo uzavírat mezinárodní smlouvy. K tomu je však hlava moci výkonné oprávněna pouze se souhlasem Senátu. Součinnost Senátu pak vyžaduje i výkon dalších prezidentových oprávnění – například jmenování soudců Nejvyššího

¹²⁷ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 34.

¹²⁸ FARRAND: *The Fathers of the Constitution...*, Chapter VII. [online] Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm> [cit. dne 15.6.2012]

¹²⁹ WILSON: *Jak se vládne v USA*, s. 170-171.

¹³⁰ RAKOVÁ: *Americká ústava 1787*, s. 37.

¹³¹ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 247.

soudu, vyslanců, konzulů a jiných delegátů státu. Za určitých okolností má prezident také právo svolávat či naopak rozpouštět Kongres. Povinností prezidenta je pak dbát o to, aby byly přijaté zákony řádně plněny a přijímat vyslance a jiné delegáty cizích států.¹³²

Výčet pravomocí a povinností prezidenta je s ohledem na význam prezidentské funkce až nečekaně strohý a vágní, což nejen v minulosti, ale i v současné době s sebou přináší různé konflikty, jejichž podstatou je otázka, kam až meze prezidentských pravomocí sahají.¹³³ Při hledání odpovědi na otázku, jak silné postavení prezidenta Spojených států vlastně je, je nicméně nutné odhlédnout od pravomocí, které mu *Ústava* explicitně přiznává, a zaměřit se na to, jaké další pravomoci prezidentovi vyplývají z těch ustanovení *Ústavy*, která jsou formulována dosti neurčitě. Právě klauzule, která stanovuje prezidentovu povinnost dbát o svědomité dodržování zákonů, v minulosti byla a je i v současnosti vykládána co možná nejširěji. V historii Spojených států tak najdeme prezidenty, kteří tím, že si přisvojili oprávnění, jež podle obecně přijímaných názorů přesahovala rámec pravomocí, které byly prezidentovi svěřeny *Ústavou*, zásadním způsobem rozšířili svou moc. Své jednání pak tito prezidenti hájili tím, že šlo o oprávnění, která spadala do oblasti tzv. inherentních neboli základních pravomocí prezidenta, které jsou bezprostředně spojeny s vykonáváním jeho funkce. Jednotliví američtí prezidenti si tak v minulosti postupně přisvojovali další oprávnění, která jim *Ústava* výslovně nepřiznávala. Podařilo-li se jim zvítězit nad Kongresem a donutit jej, aby tyto nároky uznal, prezidentská moc vzrůstala.¹³⁴

Podle názoru Jamese Q. Wilsona však největší zdroj prezidentových pravomocí nepředstavuje *Ústava*, ale politika spolu s veřejným míněním, neboť lid Spojených států v prezidentovi stále častěji spatřuje vůdce, jehož úkolem je pečovat o neustále se zvětšující oblast státních záležitostí.¹³⁵

Ačkoliv by se mohlo zdát, že dominantní složkou federální vlády je moc výkonná představovaná prezidentem, ústavodárci při vypracování *Ústavy* takový záměr neměli. I James Madison, který byl původně zastáncem silné ústřední vlády, jež by vůbec nepodléhala principu dělby moci, se později nechal slyšet, že v republikánské formě vlády musí mít vždy nezbytně převahu legislativa. Nicméně ať tak, či tak, sama *Ústava* otázku, která z těchto dvou složek má ve federální vládě dominovat, nechává nezodpovězenou. Ve skutečnosti však docházelo v minulosti k tomu, že v určitých obdobích byla zjevná převaha exekutivy, kterou však následně v obdobích jiných vystřídal u moci Kongres. Po většinu 19. století – s

¹³² Text *Ústavy Spojených států* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 819-820.

¹³³ Tamtéž, s. 246.

¹³⁴ WILSON: *Jak se vládne v USA*, s. 175.

¹³⁵ Tamtéž.

výjimkou prezidenství Jacksona, Polka a především Lincolna – sílila moc Kongresu. Naopak od počátku století dvacátého je to zpravidla americký prezident, který ve svých rukou soustřeďuje největší politický vliv.¹³⁶

3.2.5. Moc soudní

Moc soudní je upravena Článkem III. *Ústavy*, podle něhož je soudní moc ve Spojených státech v rukou Nejvyššího soudu. Protože mezi ústavodárci nepanovala při sestavování *Ústavy* shoda v tom, zda mají být vedle Nejvyššího soudu zřízeny ještě další soudy s celonárodní působností, přenechali tak toto rozhodnutí na vůli Kongresu, když mu v *Ústavě* svěřili oprávnění zřizovat další nižší soudy. Kongres tak roku 1789 přijal *zákon o soudnictví*, kterým nechal vzniknout soustavě federálních soudů, působících nezávisle vedle soudů jednotlivých amerických států.¹³⁷

¹³⁶ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 35-36.

¹³⁷ JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, s. 290.

4. Změny Ústavy USA

4.1. První cyklus oprav – Bill of rights

Přestože *Ústavu* nakonec ratifikovaly všechny americké státy, boj za její přijetí nebyl vůbec jednoduchý. Byť se ústavodárcům podařilo dosáhnout v mnoha záležitostech, které byly mezi delegáty jednotlivých států sporné, zásadních kompromisů, mnozí z delegátů nebyli s konečnou podobou *Ústavy* zcela spokojeni. Nejzarputilejšími odpůrci nové konstituce se nakonec ukázali být Elbrige Gerry, George Mason a Edmund Randolph, kteří si – byť jejich postoj nebyl vždy zcela protichůdný postoji přívrženců *Ústavy* – zanedlouhou získali nálepku tzv. antifederalistů. Ještě než se podařilo nově vypracovaný návrh základního zákona vznikající federace ratifikovat všemi státy, měla kritika Gerryho, Masona a Randolpha nemalý vliv na rozdělení americké společnosti na dva hlavní tábory – přívržence *Ústavy*, federalisty, a její odpůrce.¹³⁸

Terčem kritiky antifederalistů bylo zejména množství oprávnění, které *Ústava* přiznávala ústřední vládě. Takto centralizovaná vláda podle nich byla schopná významným způsobem narušit suverenitu států a podmanit si jejich vlády. Mason a Gerry se velmi obávali i vzestupu aristokracie v zemi, který by mohl vyústit až v zavedení monarchie. Proto také všichni tři prosazovali, aby namísto prezidenta byl nejvyšším představitelem exekutivy kolegiální orgán. Ani předpokládané státní zřízení Spojených států se nevyhnulo jejich kritice. Republika mohla být podle Gerryho uspokojivým řešením pouze, jestliže by se americké státy rozléhaly na nevelkém území. V případě republiky nacházející se na převážné části Severní Ameriky však hrozilo velké nebezpečí, že selže.¹³⁹

Nutnost zavést všechny tyto “nedostatky”, na které upozorňovali, však byla antifederalistům velmi brzy odůvodněna. A to zvláštním způsobem. Alexander Hamilton, James Madison a John Jay se této úlohy zhostili mezi roky 1787 a 1788 sepsáním 85 esejí, hájících vypracovaný návrh *Ústavy*, publikovaných v newyorském tisku.¹⁴⁰ V nich se snažili vysvětlit, proč byla dosavadní vláda zřízená *Články Konfederace* nedostačující a proč tak bylo potřeba konstituovat silnější ústřední vládu, obhajovali úřad prezidenta, snažili se americkému lidu objasnit novou ideu *judicial review* a v neposlední řadě i to, proč by měl mít Kongres

¹³⁸ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 41-42.

¹³⁹ Tamtéž, s. 42-44.

¹⁴⁰ Všech 85 esejí bylo následně vydáno i v knižní podobě, a to pod názvem *Listy federalistů* či *Federalista* (*The Federalist*). (DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 63.)

oprávnění neomezeně ukládat daně a budovat armádu. Význam *Federalisty* však byl daleko větší. Kromě toho, že díky brilantní argumentaci svých autorů ve značné míře přispěl ke schválení konečného návrhu *Ústavy* všemi americkými státy, sloužil i dlouho poté všem, kteří se snažili *Ústavě* porozumět, jako nepostradatelné vodítko při výkladu jednotlivých jejích ustanovení. *Federalistu* tak lze považovat za jeden z nejvýznamnějších politických dokumentů dané doby.¹⁴¹

Co ale vadilo všem třem předním antifederalistům nejvíce, byl fakt, že *Ústava* postrádala jakékoliv záruky osobních svobod jednotlivců. Ještě když Gerry koncem shromáždění ve Filadelfii přišel s návrhem zahrnout do *Ústavy* i listinu práv, byli antifederalisté šokováni, jak hlasitá byla zamítavá odezva ostatních delegátů. Většina z nich odmítala listinu do *Ústavy* zakotvit s poukazem na to, že listiny práv už obsahovala velká část ústav amerických států, a tak by šlo v případě, že by byla zakotvena i na úrovni federální, o porušení principu federalismu. Kromě toho James Wilson poukazyval na nemožnost vypočíst v *Ústavě* naráz veškerá práva jednotlivce, která by měla požívat ústavněprávní ochrany, a upozorňoval na nebezpečí toho, že neúplný výčet těchto práv by pak znamenal, že pozapomenutá práva by byla jednotlivcům odepřena. Byť se nejdříve zdálo, že antifederalisté nemohou s návrhem zahrnout do *Ústavy* i listinu práv uspět, dostalo se jim brzy významné podpory ze strany Thomase Jeffersona, který v té době pobýval ve Francii. Pro Jeffersona byla absence jakékoliv ochrany práv občanů v nejvyšším zákoně země nemyslitelná, a proto se obrátil přímo na James Madisona, zapříisáhlého odpůrce listiny obsažené v *Ústavě*, a snažil se jej přesvědčit, aby svůj postoj přehodnotil. Tak se také stalo a Madison Jeffersonovi přislíbil, že po ratifikaci *Ústavy* navrhne přijetí dodatků, které by zaručovaly základní svobody jednotlivců. Dne 8. června 1789 splnil své slovo, když v Kongresu učinil proslav, který měl ostatní členy Kongresu přesvědčit o nutnosti doplnit *Ústavu* o listinu práv.¹⁴²

Většina návrhů, které Madison předložil na prvním zasedání Kongresu, vycházela z Listiny svobod obsažené v ústavě Virginie. Z 19 navrhovaných dodatků nakonec Kongres schválil pouze 12 s tím, že potřebnou ratifikací ¾ státních legislativ prošlo jen 10 z nich. Ty pak nabyly účinnosti ještě roku 1791. Těchto deset dodatků tak představuje Listinu práv (tzv. *Bill of rights*), která poskytovala základním právům a osobním svobodám jednotlivců ochranu před zásahy ze strany federální vlády, nikoliv však před zásahy ze strany jednotlivých států.

¹⁴¹ BILLIAS: *American Constitutionalism...*, s. 41-46.

¹⁴² Tamtéž, s. 47-49.

Byl to až Dodatek XIV. k *Ústavě* z roku 1868, který ve velké míře rozšířil ochranu práv a svobod jednotlivců obsaženou v Listině, když ji vztáhl i vůči jednání států.¹⁴³

Mezi svobodami, jimž Listina poskytla ochranu už v prvním dodatku, byly svoboda vyznání, shromažďování, slova a tisku. Ochrana osobní a domovní svobody, doplněná o ochranu majetku a písemností, před neoprávněnými prohlídkami a konfiskacemi je pak obsažena v Dodatku IV. Dodatek V. dále zaručuje právo na řádný soudní proces před porotou, které je doplněno i Dodatkem VI. o další složky práva na spravedlivý proces. Další dodatky pak zakazují ukládání krutých či neobvyklých trestů, zaručují Američanům právo nosit u sebe zbraň apod.¹⁴⁴

Velmi významný je pak i předposlední dodatek Listiny, který byl do *Ústavy* zahrnut jako reakce na kritiku vznesenou mimo jiné i J. Wilsonem, podle níž nebylo možné v *Ústavě* vypočíst veškerá práva jednotlivců, jimž bylo třeba poskytnout ústavněprávní ochranu, bez toho, aby byla nějaká z nich opomenuta, a tak obyvatelům amerických států odepřena. Podle Dodatku IX. totiž nejsou ta práva Američanů, která nebyla v *Ústavě* výslovně vypočtena, nutně popřena.¹⁴⁵

Podle Dodatku X. pak ta oprávnění, která *Ústava* výslovně nepřiznává Federaci a zároveň je ani nevylučuje z pravomoci států, náleží jednotlivým státům nebo lidu.

Do tzv. *prvního cyklu oprav* americké *Ústavy* z roku 1787 spadají ještě Dodatek XI., který se týká moci soudní, a Dodatek XII. z roku 1804 upravující volbu prezidenta Spojených států.¹⁴⁶

4.2. Druhý cyklus oprav

Pro ústavodárce bylo obtížné se sjednotit v názoru na to, jakým způsobem by měla být *Ústava* v budoucnu měněna. Pokud by bylo přijímání změn příliš obtížné, mohlo by vést až k politické nestabilitě, k tomu, že by byla *Ústava* ignorována, případně k obcházení procedury pro přijímání dodatků stanovené v *Ústavě*. Pokud by naopak na přijímání dodatků nebyly kladeny žádné velké nároky, existovalo by nebezpečí, že by *Ústava* nedefinovala politiku, ale byla by naopak jejím rukojmím. A právě tomu se snažilo předejít řešení, které tvůrci *Ústavy*

¹⁴³ WILSON: *Jak se vládne v USA*, s. 24. DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 65.

¹⁴⁴ Text *Ústavy Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 822-828.

¹⁴⁵ DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 66.

¹⁴⁶ Text *Ústavy Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 822-828.

nakonec zakotvili v Článku V., když pro přijímání dodatků konečně stanovili vcelku tvrdé požadavky.¹⁴⁷

Od doby, kdy bylo do *Ústavy* zahrnuto prvních deset dodatků, došlo k jejímu dalšímu doplnění už jen sedmákrát. Příčinu této rigidity lze zřejmě shledávat právě i ve znění Článku V. *Ústavy*, který vyžaduje pro přijetí nových dodatků, a tedy změnu *Ústavy*, nejen jejich navržení 2/3 většinou obou komor Kongresu, ale i jejich ratifikaci alespoň 3/4 státních legislativ. Tím, že tento Článek vyžaduje naplnění obou uvedených předpokladů zároveň, se tak téměř přibližuje požadavku jednomyslnosti nutného k přijetí jakékoliv změny *Ústavy*.¹⁴⁸

149

Dodatky, které představují tzv. *druhý cyklus oprav americké Ústavy* z roku 1787, byly přijaty v dobách občanské války¹⁵⁰. Jejich cílem bylo zajistit svobodu a rovnost černošského obyvatelstva. První z nich – Dodatek XIII. –, který byl ratifikován roku 1865, zakázal otroctví a nevolnictví ve Spojených státech a na dalších územích podléhajících jejich jurisdikci. Dodatek XIV., přijatý o tři roky déle, pak prohlásil již svobodné černošské obyvatele za občany, a to jak konkrétního amerického státu, tak i Federace. Dodatek XIV. je ale významný ještě z jednoho důvodu. Jak už bylo řečeno, Listina práv přijatá v rámci *prvního cyklu oprav americké Ústavy* omezila moc celonárodní vlády, nikoliv však vlád jednotlivých amerických států. I když se po přijetí Listiny snažil Nejvyšší soud dlouhou dobu vztáhnout omezení z Listiny vyplývající i na státy, nebyla pro ně závazná a ochrana před zásahy státních vlád tak byla Američanům poskytována pouze listinami práv obsaženými v ústavách jednotlivých států. To se ovšem změnilo právě přijetím Dodatku XIV. roku 1868, jehož ustanovení o řádném procesu státy zavazuje k naplňování Listiny. Tento dodatek se nakonec snažil vyřešit ještě jeden problém. Po skončení války se na Jihu dostali opět k moci prootrokářští politici, kteří se snažili omezovat černošské obyvatelstvo tím, že prosazovali, aby státní legislativy přijímaly speciální zákony vztahující se pouze na bývalé otroky (tzv. černé kodexy). Proto Dodatek XIV. nově zakazoval i přijímání speciálních zákonů, které by platily pouze pro určité

¹⁴⁷ GRIFFIN: *American constitutionalism...*, s. 28-29.

¹⁴⁸ Kromě již zmíněného postupu však Článek V. umožňuje, aby byly dodatky přijímány i tak, že návrh dodatku bude předložen prostřednictvím konvence, svolané za tímto účelem alespoň 2/3 státních legislativ, a to za předpokladu, že takový návrh dodatku pak schválí alespoň 3/4 státních legislativ. Je však třeba zdůraznit, že tento způsob nebyl ani jednou využit – všech 27 dodatků bylo přijato prve uvedeným způsobem. (GRIFFIN: *American constitutionalism...*, s. 29)

¹⁴⁹ GRIFFIN: *American constitutionalism...*, s. 29.

¹⁵⁰ Občanská válka byla ozbrojeným konfliktem mezi severními a jižními americkými státy mezi roky 1861 a 1865. Byť se často uvádí jako hlavní příčina tohoto válečného konfliktu neshoda v otázce zrušení otroctví, o němž nechtěly jižní otrokářské státy ani slyšet, byl to spíše boj mezi oběma skupinami států o moc v Unii, který několik jihoamerických států vedl roku 1861 až k osamostatnění a vytvoření samostatné Konfederace s vlastní prozatímní ústavou. Po vítězství severoamerických států v občanské válce se však podařilo Unii znovuobnovit a udržet jednotnou. (SCHELLE a kol.: *Právní dějiny*, s. 503-508.)

skupiny obyvatelstva. Roku 1870 pak byl přijat ještě Dodatek XV., který zaručil i politickou rovnost černošského obyvatelstva, když stanovil, že “*Spojené státy ani jakýkoliv jiný stát nesmějí popřít ani omezit volební právo žádného občana Spojených států z důvodů rasových, barvy pleti nebo bývalého otroctví.*”¹⁵¹ Byť takto černošské obyvatelstvo oficiálně získalo svobodu, občanství a politickou svobodu, trvalo ještě dlouhý čas, než byla jejich práva skutečně chráněna.¹⁵²

4.3. Třetí cyklus oprav

V průběhu dvacátého století bylo k výše uvedeným patnácti dodatkům připojeno ještě dalších dvanáct. První z nich – Dodatek XVI. – byl přijat roku 1913. Tento dodatek přiznal Kongresu právo stanovovat a vybírat daně z příjmů z jakéhokoliv zdroje bez toho, aniž by pak musely být rozdělovány mezi státy, a to bez ohledu na jakékoliv sčítání obyvatelstva. Ještě téhož roku byl ratifikován i Dodatek XVII., podle něhož měli být členové horní komory Kongresu – senátoři – napříště voleni všelidovým hlasováním, nikoliv zákonodárnými sbory svých států jako doposud, a změnil tak Článek II., oddíl třetí *Ústavy*.¹⁵³

O pět let později pak byly Dodatkem XVIII. zakázány výroba, prodej a příprava omamných nápojů, a stejně tak i jejich dovoz, jehož cílem mělo být jejich užití na území USA. Po několika letech po přijetí tohoto dodatku se však ukázalo, že takováto prohibice nebyla šťastným řešením, neboť vedla k silné podpoře nelegální výroby a pašování. Roku 1933 tak byl tento dodatek jako první dodatek v americké historii zrušen, a to Dodatkem XXI. Ve stejném roce byl ještě přijat Dodatek XX., který mimo jiné zkrátil období mezi zvolením prezidenta a jeho nástupem do úřadu.¹⁵⁴

Mezitím však byl roku 1920 přijat Dodatek XIX., jímž došlo k zásadní změně ve volebním právu, neboť na základě něho získaly volební právo i ženy. Velmi významným byl i Dodatek XXII. z roku 1951, který stanovil, že nikdo nemůže zastávat funkci prezidenta Spojených států více než dvakrát.¹⁵⁵

¹⁵¹ Převzato z: *Ústava Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 825.

¹⁵² JANDA, Kenneth a kol.: *Výzva demokracie...*, str. 314-315, 325-326, 334. DVOŘÁKOVÁ: *Spojené státy americké...*, s. 78.

¹⁵³ Text *Ústavy Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 822-828.

¹⁵⁴ SCHELLE a kol.: *Právní dějiny*, s. 516.

¹⁵⁵ Text *Ústavy Spojených států amerických* in: TINDALL, SHI: *Dějiny Spojených států amerických*, s. 822-828.

Dodatek XXIII. pak roku 1961 přiznal Washingtonu, D.C. možnost účastnit se volby prezidenta a viceprezidenta Spojených států prostřednictvím svých volitelů.

Dodatek XXIV., připojený k *Ústavě* roku 1964, zakázal Spojeným státům, jakož i jednotlivým americkým státům popírat či zkracovat volební právo svých občanů z důvodu nezaplacení volební nebo jiné daně.¹⁵⁶

Dodatkem XXV. z roku 1967 mimo jiné určil, že v případě smrti, rezignace či nezpůsobilosti prezidenta převezme jeho úřad viceprezident. Roku 1871 přijatý Dodatek XXVI. pak zaručil volební právo všem občanům Spojených států starších osmnácti let.¹⁵⁷

A konečně Dodatek XXVII., který byl navržen už roku 1789, nicméně ratifikován se značným zpožděním až v květnu 1992, zakazuje, aby zákon zvyšující platy členů Kongresu vstoupil v platnost dříve, než bude zvolena nová Sněmovna reprezentantů.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ PURVIS, Thomas L. *Encyklopedie dějin USA*. Praha: Ivo Železný, 2000. s. 116-117.

Závěr

Spojené státy americké považují za jeden z nejvyspělejších a nejdemokratičtějších států světa. I proto jsem se rozhodla svou diplomovou práci věnovat jejich historii, okolnostem, jež umožnily, aby se ústavní systém Spojených států – který jim v podstatě umožnil dosáhnout jejich velmocenského postavení – vyvíjel tak, jak se vyvíjel. Je zřejmé, že na podobu současného ústavního systému Spojených států měl zásadní vliv i ústavní systém Velké Británie, od níž se její severoamerické kolonie jen několik málo stovek let po svém vzniku odtrhly. Z kolonií vznikající samostatné americké státy se totiž do budoucna chtěly vyvarovat nedostatků, které spatřovaly v ústavních tradicích Velké Británie, jež je omezovaly, díky své nepsanosti dostatečně negarantovaly jejich práva a v konečném důsledku je spolu s utěšujícími jednáními anglické vlády donutily přetrhat svazky s mateřskou zemí.

Pro obyvatele anglických kolonií byly už od počátku jejich svobody posvátné. Byly to vlastně ony – ať už svoboda vyznání, úcta k lidským právům, možnost seberealizace, rasová snášenlivost či svoboda vlastnictví – jež byly vytouženým očekáváním pro nově přichozí do Nového světa, kteří se sem vydali, aby získali to, co v Anglii získat nemohli. Už od počátku – po zkušenostech s nejasnostmi a neurčitostmi vyplývajícími z nepsané britské ústavy – si tak nově vznikající americké státy svá práva, do nichž jim anglická vláda před vyhlášením nezávislosti tak často zasahovala, zakotvily přímo v ústavách, které neměly jinou než psanou podobu.

Listiny práv tak sice byly už od počátku pevnou součástí většiny prvních ústav amerických států, v základním zákoně vznikajících Spojených států amerických však výčet práv jednotlivců chyběl. To ovšem nebyl jediný nedostatek první ústavy Spojených států, jíž byly *Články Konfederace*. Ty, byť nezpochybnitelně dokázaly vznikající americké státy sjednotit v jejich boji o nezávislost a pomohly jim vyhrát válku nad Británií, v poválečném období nebyly schopné omezit moc jednotlivých amerických států ve prospěch Konfederace a vytvořit tak fungující celek. Nedostatek pravomocí konfедераční vlády pak neodvratně šel i ke špatné hospodářské situaci v Konfederaci a k protivládním náladám. Je však nesporné, že *Články Konfederace*, které tak v konečném důsledku představovaly spíše jakýsi předvoj skutečné ústavy Spojených států než komplexní základní zákon země, měly pro ústavní vývoj Spojených států obrovský význam. Nejenže poprvé sjednotily všech třináct bývalých kolonií Anglie, kterým se tak podařilo relativně úspěšně překonat období po vyhlášení nezávislosti, ale navíc i dobře demonstrovaly nedostatky v dosavadní celonárodní vládní koncepci, kterým

se bylo třeba při sestavování nové ústavy vyhnout, a posloužily tak ústavodárcům účastnícím se filadelfské konvence roku 1787 jako významné vodítko.

Poučení z chyb, kterých se nevědomky dopustili tvůrci *Článků*, tak delegáti ústavodárského shromáždění v průběhu roku 1787 vytvořili dílo hodné obdivu. Byť se mezi sebou v mnoha záležitostech neshodovali a častokrát se zdálo, že delegáti různých států nenajdou v jednotlivých bodech společnou řeč, s vědomím nutnosti pokračovat v přípravách základního zákona země byli mnohokrát ochotni ustoupit od svých požadavků a dosáhnout zásadních kompromisů. Za čtyři měsíce zdlouhavých diskuzí se tedy podařilo 17. září 1787 schválit na konvenci podobu jednoho z nejvýznamnějších dokumentů všech dob – *Ústavy Spojených států amerických*.

Není pochyb o tom, že i přesto, že jde o dílo nevelkého rozsahu, svým významem *Ústava* předčí mnohé jiné. Tím, že její tvůrci dokázali v jednom díle skloubit takové principy jako princip rozdělení moci, princip brzd a rovnováh, federalismus a republikánství, vytvořili vládní systém, který ve světě doposud neměl obdoby. Byť se i někteří z jejích tvůrců domnívali, že díky některým svým nedostatkům nepřetrvá více než pár – možná desítek – let, je dnes *Ústava Spojených států* v platnosti už neuvěřitelných 224 let, aniž by byla mnohokrát měněna či doplněna. Tento fakt tak nemůže svědčit o ničem jiném než o tom, že jde o dílo velmi kvalitní a na svou dobu nesmírně pokrokové.

Na druhou stranu je třeba říci, že byť by se mohlo zdát, že se americká *Ústava* za oněch dvě stě let změnila jen velmi málo, význam některých dodatků, jakož i důležitost některých rozhodnutí Nejvyššího soudu vykládajících *Ústavu* však vzbuzuje dojem existence živoucí ústavy, která se úspěšně přizpůsobuje v průběhu historie se měnícím podmínkám. Je totiž nesporné, že se *Ústava* úspěšně adaptuje nejenom prostřednictvím dodatků přijímaných cestou uvedenou v Článku V., ale i prostřednictvím soudního výkladu. Některá rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou totiž tak významná, že mohou být vedle dodatků chápána jako změny základního zákona, byť o nich nelze hovořit jako o změnách mající stejný právní charakter jako právě dodatky přijímané dle Článku V.¹⁵⁹

Zároveň se zdá pravděpodobné, že doposud přijaté dodatky nejsou posledními, neboť *Ústava* nechala velké množství otázek nezodpovězených. Část z nich sice už byla vyřešena tím, že se v minulosti ujaly různé precedenty, a politická praxe tak pozměnila rozdělení moci, aniž by došlo k formální změně *Ústavy*, o některých z nich se však stále vedou na americké politické scéně větší či menší debaty.¹⁶⁰

¹⁵⁹ GRIFFIN: *American constitutionalism...*, s. 26-27.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 31.

Nehledě na to se zdá, že *Ústava Spojených států amerických* z roku 1787 je dokumentem, který – třeba i v trochu pozměněné podobě – přetrvá minimálně další desítky let a bude tak stále vzorem pro země, které budou chtít nastoupit cestu k dosažení vysněné demokracie.

Bibliografie

Monografie:

- **DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra.** *Spojené státy americké: Společnost a politika.* Praha: Nakladatelství Libri, 2002. 298 s.
- **ERICH, Václav.** *USA na dlani.* Třebíč: Vydavatelství Akcent, 2007. 263 s.
- **FOSTER, William Z.** *Nástin politických dějin amerického kontinentu.* Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1953. 655 s.
- **JANDA, Kenneth a kol.** *Výzva demokracie: systém vlády v USA.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 423 s.
- **KREJČÍ, Miloš.** „*My, lid Spojených států...*”: *O Ústavě USA.* Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987. 196 s.
- **MERTL, Adolf.** *Nástin dějin Spojených států amerických.* Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1948. 335 s.
- **NAVRÁTIL, Jan.** *Stručné dějiny USA.* 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984. 526 s.
- **NEVINS, Allan, COMMANGER, Henry Steele.** *Dějiny Spojených států: pocket history of the United states.* Klatovy: AMLYN, 1994. 379 s.
- **OPATRŇÝ, Josef.** *Amerika v proměnách staletí.* Praha: Nakladatelství Libri, 1998. 841 s.
- **PURVIS, Thomas L.** *Encyklopedie dějin USA.* Praha: Ivo Železný, 2000. 575 s.
- **RAKOVÁ, Svatava, OPATRŇÝ, Josef.** *USA.* Praha: Nakladatelství Libri, 2003. 255 s.
- **RAKOVÁ, Svatava.** *Podivná revoluce: Dlouhá cesta Američanů k nezávislosti (1763-1783).* Praha: Nakladatelství TRITON, 2005. 287 s.
- **RAKOVÁ, Svatava.** *Americké kolonie v Severní Americe v 17. století.* Praha: Historický ústav AV ČR, 1997. 398 s.
- **RAKOVÁ, Svatava.** *Americká ústava 1787.* Praha: Komenium, 1991. 42 stran.
- **SCHELLE, Karel a kol.** *Právní dějiny.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 1134 s.
- **TINDALL, George B., SHI, David E.** *Dějiny Spojených Států Amerických.* 4. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. 921 s.
- **WILSON, James Q.** *Jak se vládne v USA.* Praha: Victoria Publishing, 1995. 403 s.

Cizojazyčná literatura:

- **BILLIAS, George.** *American Constitutionalism Heard Round the World, 1776-1989: A Global Perspective.* New York: New York University Press, 2009. 561 s.
- **ELSON, H.W.** *History of the United States of America.* New York: The MacMillan Company, 1904. [elektronický zdroj] Získáno z: <http://www.usahistory.info>
- **FARRAND, Max.** *The Fathers of the Constitution: a chronicle of the establishment of the Union.* New Haven: Yale University Press, 1921. [elektronický zdroj] Získáno z: <http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm>

- **GRIFFIN, Stephen M.** *American Constitutionalism: from theory to politics*. New Jersey: Princeton University Press, 1996. 211 s.
- **KROMKOWSKI, Charles A.** *Recreating the American Republic: Rules of Apportionment, Constitutional Change and American Political Development, 1700-1870*. New York: Cambridge University Press, 2002. 487 s.
- **MARTIN, Michael, GELBER, Leonard.** *The New Dictionary of American History*. New York: Philosophical Library, 1952. 695 s.
- **McLAUGHLIN, Andrew C.** *A Constitutional History of the United States*. New York: D. Appleton-Century Company, 1936. [elektronický zdroj] Získáno z: <http://www.constitution.org/cmt/mclaughlin/chus.htm>
- **OLSON, Keith W. a kol.** *An Outline of American History*. Washington: United States Information Agency, 1994. 407 s.

WWW zdroje:

- www.constitution.org
- www.gutenberg.org
- www.usahistory.info

Resumé

Ve své diplomové práci jsem se zabývala ústavním systémem Spojených států amerických a jeho vývojem. Cílem mé práce byla snaha nastínit historicko-politické okolnosti, které umožnily ústavnímu systému Spojených států amerických, aby se vyvíjel tak, jak se vyvíjel. I proto jsem začátek své práce věnovala už britské kolonizaci Severní Ameriky a jednotlivým anglickým koloniím a jejich správě. Následně jsem neopomněla ani důvody, které anglické kolonie donutily k tomu, aby se od své mateřské země odtrhly a nastoupily cestu ke své nezávislosti. Kromě popisu Deklarace nezávislosti pak obsahuje má práce i popis a zhodnocení první ústavy Spojených států – Článků Konfederace, které později, z důvodu značných nedostatků, nahradila dodnes platná Ústava Spojených států z roku 1787. Ústavě Spojených států amerických a jejím změnám se pak věnuje zbylá část mé práce.

In this thesis I dealt with the american constitutional system and its development. The aim of my dissertation is to outline the historical and political circumstances, that allowed the american constitutional system develop as it did. Therefore I devoted the beginning of my thesis to early british colonization, individual English colonies and their administration. Subsequently I did not forget to mention reasons that forced the English colonies to break away from their home country and take the path of independence. Besides the description of the Declaration of Independence my thesis contains the description and evaluation of the first constitution of the United States – of the Articles of Confederation, which were later replaced with the Constitution of the United States of America from 1787. The rest of my thesis is dedicated to the Constitution of the United States of America from 1787 and its amendments.

Klíčová slova

Spojené státy americké, ústavní systém USA a jeho vývoj, Ústava Spojených států amerických, Články Konfederace, Deklarace nezávislosti, dodatky, americká revoluce

Key words

The United States of America, U.S. constitutional system and its development, Constitution of the USA, Articles of Confederation, Declaration of Independence, amendments, American Revolution